

CURIERUL UCRAINEAN

Serie nouă, nr. 209-210 / februarie 2012

Revistă a Uniunii Ucrainenilor din România

Luptați și veți învinge!

M. Mebrenko

20 de ani de relații diplomatice româno-ucrainene

La 2 februarie 2012, s-au împlinit 20 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între România și Ucraina. În 1992, la Kiev, a fost înființată și prima Ambasadă română, iar cea ucraineană în România, un an mai târziu. În aprilie 1995, a fost deschis Consulatul General al României la Odesa, iar în 1999, cel de-al doilea consulat, la Cernăuți. Consulatul General al Ucrainei la Suceava a luat ființă în anul 2002.

Relațiile bilaterale ale României cu Ucraina au evoluat progresiv și au un fundament juridic în Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina, încheiat la 2 iunie 1997, și în Tratatul între România și Ucraina privind regimul frontierei de stat, semnat la 17 iunie 2003. Cadrul juridic bilateral, în continuă extindere, asigură premise bune pentru armonizarea intereselor celor două țări și evoluția dinamică a relațiilor reciproce. Au avut loc mai multe vizite la nivel înalt ale președintelui României, Traian Băsescu, în Ucraina (1999, 2002, 2003, 2006, 2007) și ale președintelui Ucrainei, Viktor Iușcenko, în România (1997, 2005, 2007). Aceste vizite au constituit pași înaintea în colaborarea bilaterală, atât de importantă în condițiile în care avem nevoie unii de alții. De vizitele la nivel înalt din 2007 se leagă declanșarea activității Comisiei Mixte Prezidențiale Româno-Ucrainene, considerate un mecanism de intensificare a relațiilor româno-ucrainene, și înființarea, la 31 octombrie 2007, a Centrului Cultural Informațional al Ucrainei la București. Inaugurarea acestui Centru a venit în întâmpinarea aspirațiilor și inițiativelor membrilor comunității ucrainene din România, contribuind, totodată, la o mai bună cunoaștere în țara noastră a identității, istoriei și culturii poporului ucrainean.

România și Ucraina s-au angajat să construiască o autentică vecinătate și să rezolve, prin cooperare, problemele celor două țări. Ambele părți consideră că dialogul deschis este singura modalitate de a găsi soluții reciproc acceptabile

la problemele curente ale vecinătății și de a coopera activ în realizarea unor proiecte bilaterale, regionale și de importanță europeană.

Relațiile economice bilaterale au luat o amploare deosebită, volumul schimburilor comerciale din acest an urmând să atingă 2 miliarde USD. La 31 august 2011, în România au fost înregistrate 409 societăți mixte româno-ucrainene, valoarea capitalului ucrainean investit fiind de 12,4 milioane dolari SUA. Există un zbor zilnic București-Kiev.

În ceea ce privește cooperarea cultural-științifică, este în vigoare Protocolul interministerial de colaborare în domeniul educației între Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România și Ministerul Învățământului și Științei din Ucraina. Se negociază încheierea Protocolului de colaborare între Ministerul Culturii, și Patrimoniului Național din România și Ministerul Culturii și Turismului din Ucraina.

Din păcate, relațiile româno-ucrainene, după o perioadă dinamică a lor, s-au răcit încă în mandatul președintelui Viktor Iușcenko.

Discuțiile oficiale dintre Ucraina și România au fost reluate în 2011, în timpul vizitelor ministrului ucrainean de externe, Konstantyn Hryșcenko, în România și a ministrului român de externe, Teodor Baconschi, în Ucraina. Cei doi oficiali au abordat stadiul actual și modalitățile de dezvoltare a relațiilor bilaterale, inclusiv tematica europeană. Teodor Baconschi a precizat că „România este un susținător constant al aspirațiilor europene ale Ucrainei și va acționa ca un partener constructiv în obținerea de progrese în ceea ce privește finalizarea negocierilor la Acordul de Asociere UE-Ucraina, inclusiv Acordul Cuprinzător și Aprofundat de Liber Schimb“.

(Continuare în pagina 2)

20 de ani de relații diplomatice româno-ucrainene

(Urmare din pagina 1)

Referitor la asigurarea protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, cei doi miniștri de externe au solicitat reactivarea Comisiei mixte interguvernamentale privind drepturile minorităților care este cel mai potrivit cadru pentru discutarea tuturor problemelor minorității ucrainene din România și ale minorității române din Ucraina, inclusiv educația în limba maternă, reprezentarea politică, probleme culturale și religioase specifice, finanțarea organelor mass-media în limbile

minorităților, accesul neîngrădit al minorităților la publicații.

Uniunea Ucrainenilor din România prin statutul său, promovează dezvoltarea și adâncirea bunelor relații cu populația majoritară românească, cu autoritățile statului român, dar și cu ucrainenii din Ucraina, cu Ambasada Ucrainei în România, cu organizațiile mondiale ucrainene. Rămânând aceiași fii devotați României, gândurile noastre se îndreaptă și spre Ucraina, nădăjduind că în scurt timp ea va intra în marea familie europeană.

Cu prilejul celei de-a 20-a aniversări de la

stabilirea relațiilor diplomatice româno-ucrainene, Centrul Cultural Informațional din cadrul Ambasadei Ucrainei la București a organizat o masă rotundă la care au fost invitate personalități românești și ucrainene implicate în dezvoltarea relațiilor româno-ucrainene. Au participat înalți reprezentanți ai Administrației Prezidențiale, Parlamentului României, Ministerului Afacerilor Externe al României, academicieni, profesori universitari români și ucraineni, prezentând cuvinte de salut și comunicări științifice.

Ion ROBCIUC

La Centrul Cultural Informațional din cadrul Ambasadei Ucrainei în România a avut loc, la 17 februarie 2012, o masă rotundă pe tema „20 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre Ucraina și România“.

Au luat parte cca 70 de personalități, dintre care: Viorel Kotyk, însărcinată cu afaceri a.i. al Ucrainei în România, Iulian Fota, consilier prezidențial, șeful Departamentului Securității al Administrației Prezidențiale, Georgian Pop, deputat în Parlamentul României, președintele Grupului parlamentar de prietenie cu Ucraina, Sorin Moldovan, director adjunct al Direcției Europa de Est și Asia Centrală din MAE al României, Ion Robciuc, prim-vicepreședinte al Uniunii Ucrainenilor din România, care au rostit cuvinte de salut adresate participanților la această manifestare.

Moderatorii acestei întâlniri au fost domnii Viorel Kotyk și Mihail Ionescu, directorul Institutului pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară.

Domnul Viorel Kotyk a arătat că România a fost printre primele țări care au recunoscut independența Ucrainei în februarie 1992, iar după 5 ani, respectiv în anul 1997, cele două țări au semnat Tratatul cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina, care a pus bazele colaborării economice, culturale și tehnico-științifice în interesul ambelor popoare.

Tratatul privit la început cu oarecare suspiciune și-a dovedit eficiența în special în domeniul economic, concretizându-se în creșterea valorii schimburilor comerciale, care anul acesta urmează să atingă 2 miliarde de dolari SUA.

Desigur, în această perioadă au existat și probleme sensibile de rezolvat, ca delimitarea plătoului continental al Mării Negre, pentru care s-a apelat la Curtea Internațională de Justiție de la Haga. După câțiva ani de dezbateri la care au participat experți din cele două țări, litigiul a fost rezolvat în favoarea ambelor țări.

Criza economico-financiară cu care se confruntă în prezent țările din Uniunea Europeană, a spus domnul Georgian Pop, ne obligă să privim spre țări cu potențial economic ca de exemplu Ucraina. Pentru aceasta trebuie să se implice diplomații, oamenii de afaceri și de cultură din ambele țări, acțiuni care vor ridica pe o treaptă superioară relațiile de încredere și vor duce la creșterea cifrei de afaceri, a schimburilor pe linie culturală și tehnico-științifică, precum și a turismului.

Domnul Sorin Moldovan din partea Ministerului Afacerilor Externe a arătat că anul 2011 a fost un an al deschiderilor spre dialog, depășindu-se perioada de stagnare a relațiilor dintre România și Ucraina. S-au întreprins mai multe vizite reciproce ale miniștrilor afacerilor externe din cele două țări.

România susține aderarea Ucrainei la Uniunea Europeană, participarea ei la Acordul de liber

schimb, precum și cooperarea pe proiecte bilaterale și multilaterale.

Totodată, pentru intensificarea relațiilor culturale, părțile au căzut de acord ca România să deschidă la Kiev un Centru Cultural Român, similar celui ucrainean în București.

Domnul Ion Robciuc a dat citire mesajului adresat participanților la masa rotundă de dl Ștefan Buciuta, președintele UUR. Mesajul a scos în evidență faptul că s-a înregistrat o dezvoltare bună a relațiilor româno-ucrainene, la aceasta contribuind și UUR.

După cuvintele de salut, au urmat comunicările unor participanți la acest eveniment.

Astfel, domnul Adrian Cioroianu, profesor universitar de istorie, fost ministru de externe al României, a arătat că s-a ocupat de studierea istoriei pre și post sovietice a Ucrainei. L-a impresionat Holodomorul din Ucraina, când în anii 1932-1933 au fost exterminați aproape 10 milioane de ucraineni, în special țărani de către regimul totalitar sovietic. Holodomorul a reprezentat un genocid al poporului ucrainean, lucru pe care Ucraina nu-l va uita niciodată.

Domnia sa a arătat că, încă în perioada când îndeplinea funcția de ministru de externe al României, a susținut admiterea Ucrainei în Uniunea Europeană și în structurile euroatlantice.

Din partea Academiei Române, domnul academician Răzvan Teodorescu a arătat că creștinarea rușilor s-a făcut prin intermediul Statului Kievean.

Spațiul ucrainean a făcut legătura între estul Europei și Europa de Vest, în care Ucraina a jucat un rol fundamental.

De asemenea, Răzvan Teodorescu a scos în evidență rolul jucat de hatmanul Bohdan Hmelnytskyi, considerat restauratorul independenței Ucrainei, al cărui fiu, Timuș, a luat-o de soție pe frumoasa Ruxandra, fiica lui Vasile Lupu, domnitorul Moldovei. Iar Ivan Mazepa, hatmanul care a luptat pentru independența Ucrainei, aliindu-se cu regele Carol al XII-lea al Suediei împotriva lui Petru cel Mare al Rusiei, a fost înfrânt la Poltava în anul 1709 și s-a refugiat în Moldova, unde domn era Nicolae Movrocordat. La scurt timp a murit, fiind înmormântat la Galați.

O comunicare mai critică privind relațiile ucraineano-române în perioada celor 20 de ani, a fost prezentată de doamna Valentyna Vasylova de la Universitatea Națională din Cernăuți.

La început, cu toate că România a fost printre primele țări care au recunoscut independența Ucrainei, relațiile erau relativ încordate. 20 de ani reprezintă o perioadă scurtă din punct de vedere istoric, timp în care s-au semnalat o serie de pro-

bleme de ordin negativ dintre cele două țări. Totuși, a considerat domnia sa că aceste divergențe au fost rezolvate pe cale diplomatică și s-au concretizat prin încheierea unor acorduri dintre Ucraina și România.

După 20 de ani trebuie să trecem la o altă etapă de colaborare, mai pragmatică, în toate domeniile de activitate, având în vedere potențialul important de care dispun ambele țări.

În prezent, Ucraina face demersuri pentru a deveni membră a Uniunii Europene, păstrând totodată relații de bună vecinătate cu Federația Rusă. În același timp Ucraina are parteneriat strategic cu SUA pe linia cooperării în combaterea terorismului internațional și participă la unele misiuni de pace cu NATO.

Domnul Oleksandr Dobrianskyi, decanul Facultății de Istorie al Universității Naționale din Cernăuți, printre altele, a vorbit despre Tratatul de bază semnat între Ucraina și România în anul 1997, care a pus bazele cooperării multilaterale în secolul XXI. Au trecut deja 15 ani de la semnarea acestuia. Cu toate că acest tratat a fost contestat de unii factori politici din România, după 15 ani și-a dovedit importanța și necesitatea sa pentru Ucraina și România.

În afară de problemele actuale ale colaborării diplomatice, economice, culturale între Ucraina și România s-au prezentat și alte subiecte importante ce privesc relațiile ucraineano-române în viitor, ca de exemplu: „Parteneriatul estic al UE. Șansa pentru apropierea ucraineano-română“, prezentat de Ihor Zinko, doctor docent în economie de la Universitatea Națională „Ivan Franko“ din Lviv; „Piața româno-ucraineană. Deziderat al dezvoltării mediului de afaceri“, prezentat de Nasty Vlădoiu, președintele Camerei de Comerț și Industrie Româno-Ucraineană; „Colaborarea transfrontalieră ca un factor de apropiere ucraineano-română“, prezentat de Serhi Hakman, șeful diviziunii științifice a Centrului de recalificare a autorităților publice; „Ucraina în grupul de lucru privind stabilitatea în regiunea extinsă a Mării Negre, susținut de Simona Tutuianu și Carmen Răjnovanu de la Institutul de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară.

Pe marginea acestor interesante subiecte și de interes reciproc s-au purtat discuții soldate cu propuneri de perfecționare a colaborării în toate domeniile de activitate între Ucraina și România.

Apreciez această „Masă rotundă“ care a constituit, de fapt, un bilanț al realizărilor și neajunsurilor în perioada celor 20 de ani de independență a Ucrainei și a celor 15 ani de la încheierea Tratatului de bază din anul 1997 între România și Ucraina, la care și-au adus contribuția oficialitățile de prim rang din cele două țări.

Comunicările prezentate, discuțiile purtate și propunerile făcute la această manifestare jubiliară vor constitui baza stabilirii liniilor directoare în vederea colaborării viitoare între Ucraina și România.

Mihai POCORSCHI

Masă rotundă

La inițiativa Prefecturii, a prefectului Radu Giurcă, a avut loc o întâlnire a unei delegații, formate din 20 de persoane din județul Satu Mare - România cu conducerea Administrației de Stat Teaciv, regiunea Transcarpatia - Ucraina, precum și cu Ion Botoș, președintele Uniunii Regionale a Românilor din Transcarpatia „Dacia”.

Scopul acestei întâlniri a fost extinderea relațiilor culturale și economice între comunele din Satu Mare și cele din Ucraina, în mare parte românești, în vederea înfrățirii lor. Din delegația sătmăreană care s-a deplasat la Solotvyno, localitate limitrofă cu orașul Sighetu Marmăției, au făcut parte Radu Giurcă - prefect, Romeo Daniel Tămășan - director de cancelarie în cadrul instituției prefectului, Monica Sopoian - șef serviciu, Bogdan Stan - inspector școlar, Natalia Lazăr - directorul Casei de Cultură Negrești Oaș, Mihai Macioca - președintele filialei Satu Mare a UUR, Liuba Horvat - secretar general al UUR, Viorel Cibotă - muzeograf, Radu Pop și primarii: Nicolae Bura - Negrești Oaș, Toma Betea - Racșa, Gheorghe Robaș - Medieșu Aurit, Iosif Roca - Botiz, Gheorghe David - Moftin, Cosmin Varga - Pișcolt, Ion Berle - Turț, Monica Mariana Sobius - Tarna Mare, Petru Ciocan - Certeze și Vasile Adrian Șteț - Supur.

Partea ucraineană a fost reprezentată de Mychailo Danyliuk - președintele Consiliului Raional Teaciv, Nuțu Pipeac - președintele filialei URR „Dacia”, Ion Borka - om de afaceri din Apșa de Jos, Mihai Bokoci - deputat în Consiliul Regional Ujhorod, Vasile Meisaroș - șeful Comisiei transfrontaliere al Consiliului Raional Teaciv, Vasile Mihalcea - deputat raional Teaciv, Elvira Chilariu - reprezentanta

Extinderea relațiilor româno-ucrainene

Televiziunii de Stat din Transcarpatia, Vasile Kudak - șeful Secției de cultură a Administrației din raionul Teaciv, Ion Botoș și Svitlana Haiduk din Hija.

Dintre primarii ucraineni prezenți la această întâlnire menționăm pe Vasile Opriș - Hrușevo, Ivan Vătrală - Vodița, Ion Negre - Apșa de Jos, Mihai Dan - Topcino, Gheorghe Berinde - Bila

Țerkva, Vasile Buga - Strămtura, Gheorghe Uheli - Solotvyno, Ivan Covaci - orașul Teaciv, Gheorghe Chilan - Ujhorod și Ivan Haiduk - Hija.

Cu acest prilej s-a stabilit cine cu cine se va înfrăți

Discuțiile care au avut loc între oficialitățile gazdă și oaspeții sătmăreni au dus la clarificarea condițiilor de înfrățire. Prefectul de Satu Mare, Radu Giurcă, a subliniat necesitatea extinderii relațiilor de colaborare între comunele din județul Satu Mare și cele din Ucraina.

Stabilirea unor relații de înfrățire va duce la dezvoltarea schimburilor culturale, realizarea unor relații de afaceri, și nu în ultimul rând, la întocmirea unor proiecte transfrontaliere între România și Ucraina. Se scontează pe atragerea de fonduri din partea Uniunii Europene, atât de utile comunităților aflate de o parte și de cealaltă a frontierei de stat. Prefectul Giurcă și Mychailo Danyliuk - președintele Consiliului Raional Teaciv au promis că vor face demersurile necesare pentru înființarea unui consulat în zona Sighetu Marmăției. În cadrul colaborării culturale transfrontaliere, după semnarea documentelor de înfrățire, se are în vedere și găzduirea în comunele sătmărene a unor tineri din localitățile ucrainene în vacanțele școlare.

Lista înfrățirilor care se vor realiza, probabil, în primăvara anului 2012, după ce vor fi finalizate procedurile legale, va fi urmată de o nouă întâlnire la noi în județ pentru a fi semnate protocoalele de înfrățire.

Localitatea Solotvyno se va înfrăți cu comuna Turț, dar și cu Negrești Oaș, localitatea Hrușevo cu comuna Botiz, Vodița cu Pișcolt, Topcino cu Supur, Strămtura cu Moftin, Bila Țerkva cu Racșa, Hija cu Tarna Mare și Apșa de Mijloc cu Certeze.

În concluzie, mulțumim gazdelor pentru primirea ospitalieră, căldură și respect, precum și domnului Ion Botoș care a moderat această întâlnire.

Domnul Mihai Macioca, în cuvântul său, a subliniat faptul că această întâlnire prietenească nu trebuie să se rezume numai la o întâlnire de protocol, ci să stabilească obiective concrete, care să ducă la realizarea scopului preconizat.

Mihai MACIOCA

Marcarea unirii Ucrainei de Est cu cea de Vest

O delegație din partea Universității de Stat „Iuri Fedkovyci” din Cernăuți, din care au făcut parte prorectorul Tamara Marusyk și prof. univ. Volodymyr Antoficiuk, a fost prezentă vineri la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, unde s-a întâlnit cu rectorul Adrian Graur, cu membrii Catedrei de limba ucraineană și cu studenții.

Delegația a fost prezentă la Suceava în cadrul manifestării dedicate celei de-a 93-a aniversări a unirii Ucrainei de Est cu Ucraina de Vest, organizate de Consulatul General al Ucrainei la Suceava și de Uniunea Ucrainenilor din România - filiala Suceava.

Potrivit informațiilor furnizate de Consulat, cu prilejul întâlnirii de la universitate, „rectorul universității sucevene a arătat că universitatea a făcut eforturi considerabile pentru a înființa și susține Secția de limba ucraineană, iar acest demers va continua, mai ales că, în acest an, numărul studenților de la Secția ucraineană a crescut”. Delegația s-a întâlnit și cu studenții și membrii Catedrei de limba ucraineană, ocazie cu care aflăm că a făcut și o importantă donație de cărți - dicționare, literatură ucraineană, cărți de istorie a Ucrainei.

Tot vineri, la sediul UUR - filiala Suceava s-a desfășurat un simpozion pe tema unirii aniversate, la care au conferențiat Excelența Sa Vasyl Boieciko, consulul general al Ucrainei la Suceava, prorectorul Tamara Marusyk, prof. Volodymyr Antoficiuk și profesor Ioan Bodnar, președintele UUR - filiala Suceava. „Manifestarea a fost organizată sub forma unei mese rotunde, ca o lecție de istorie, urmată de dezbateri, la care au participat personalități ale etniei ucrainene, elevi, studenți, profesori, dar și un numeros public”, au mai precizat organizatorii. În cadrul aceleiași manifestări, la Iulius Mall a fost vernisată expoziția de fotografie a reputatului artist fotograf ucrainean Volodymyr Repik, intitulată „Ucraina independentă în fața istoriei”, care cuprinde „un impresionant expozeu de imagini, de natură metaforică, dar și realistă a Ucrainei contemporane”.

Magda AXON

Donație de carte

Delegația Universității Naționale „Iuri Fedkovyci” din Cernăuți condusă de prorectorul instituției, prof. Tamara Marusyk, a donat Specializării limba ucraineană din cadrul Facultății de Litere și Științe ale Comunicării a USV mai multe cărți de literatură, istorie, manuale și dicționare. Recepția materialelor didactice a fost făcută în prezența consulului general al Ucrainei, Vasyl Boieciko.

În cadrul relațiilor bilaterale dintre România și Ucraina, cu prilejul împlinirii a 93 de ani de la unirea Ucrainei de Vest cu Ucraina de Est, o delegație a Universității Naționale „Iuri Fedkovyci” din Cernăuți a vizitat, în cursul zilei de vineri, Universitatea „Ștefan cel Mare”, împrejurare în cadrul căreia oaspeții ucraineni au donat mai multe cărți de specialitate Secției de limba ucraineană din cadrul Facultății de Litere și Științe ale Comunicării.

Recepția materialelor didactice a fost făcută în prezența consulului general al Ucrainei la Suceava, Vasyl Boieciko, consulului Ucrainei la Suceava Vasyl Nerovnyi, a președintelui UUR, filiala Suceava, Ioan Bodnar, și a mai multor studenți ai specializării menționate.

Delegația condusă de prorectorul Universității de Stat din Cernăuți, Tamara Marusyk, și prof. Volodymyr Antoficiuk susține prin gestul său Specializarea limba ucraineană ce funcționează de mai bine de zece ani în cadrul Universității sucevene, totodată consolidând colaborarea dintre cele două instituții de învățământ superior pe plan științific, cultural etc.

„Universitatea «Ștefan cel Mare» a făcut eforturi pentru înființarea Secției de ucraineană din cadrul Facultății de Litere și Științe ale Comunicării și vom susține în continuare această specializare ținând cont că numărul studenților care optează pentru a urma studiile în cadrul acestei secții crește în mod constant”, a punctat prof. univ. dr. ing. Adrian Graur, rectorul USV.

„Pentru Specializarea limba ucraineană din cadrul universității, sprijinul pe care îl primim, astăzi, este foarte important, întrucât cărțile de literatură, dicționarele și manualele ne vor ajuta mult în desfășurarea actului didactic”, a declarat asistentul univ. drd. Angela Robu.

Programul vizitei la Suceava a oaspeților ucraineni a continuat cu un simpozion la sediul Uniunii Ucrainenilor din România - filiala Suceava și cu o expoziție de fotografie realizată de artistul Volodymyr Repik.

Adelina TALPALARIU

În prima decadă a lunii noiembrie 2011, datorită dnei inspector Elvira Codrea de la Inspectoratul Școlar Maramureș, a fost în-

Concursul „Datini, obiceiuri și tradiții din filonul credinței populare” - Crăciunul

Geta Petrețchi, Mențiune - Natașa Petrovan clasa a IV-a, îndrumător prof. înv. primar Liliana Petrovai.

cheiat un protocol de parteneriat între Școala cu clasele I-VIII „Dr. Constantin Angelescu” din Constanța, reprezentată prin director prof. Anefi Icbal și prof. Mastacan Paraschiva, în calitate de coordonator al Concursului „Datini, obiceiuri și

tradiții din filonul credinței populare” și Școala cu clasele I-VIII din Rona de Sus, reprezentată prin director Loredana Mihaela Lușcan și prof. Geta Petrețchi, în calitate de parteneri în cadrul acestui concurs național, care a fost aprobat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS - CAEN f4/35).

Proiectul are drept principală activitate organizarea unui concurs atractiv pentru elevii și cadre didactice interesate de păstrarea tradițiilor strămoșești și a fost coordonat de dna prof. Geta Petrețchi.

Obiectivul general al proiectului este acela de a evidenția, a descoperi și a păstra obiceiurile străbune legate de marea sărbătoare creștină: Crăciunul, iar scopul este acela de a dezvolta interesul elevilor pentru valorificarea și perpetuarea obiceiurilor tradiționale legate de marile sărbători.

Cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor populare locale are o importanță deosebită prin faptul că ele oglindesc trecutul și valorile spirituale ale poporului nostru. Copiii își îmbogățesc vocabularul cu unele expresii populare, pătrund în tainele limbii materne și în comorile înțelepciunii populare, dezvoltându-li-se totodată mândria și dragostea pentru satul natal. Valorificând astfel bogăția inestimabilă a folclorului local, ei vor deveni purtătorii de mâine ai acestor obiceiuri și tradiții spre generațiile următoare. Apropierea sărbătorilor creștine trezește un adevărat tumult sufletesc, iar colindele populare au multiple valențe instructiv-educative prin care se îmbogățeste orizontul spiritual al copiilor, se dezvoltă gândirea, capacitatea de memorare, se adâncesc sentimente de prețuire a datinilor tradiționale.

Faza județeană a concursului s-a desfășurat la Școala cu clasele I-VIII din Rona de Sus, școală

coordonatoare pe județ, la începutul lunii decembrie 2011, avându-i ca participanți pe elevii din Rozavlea, Coștiui, Rona de Sus, Rona de Jos, Sighetu Marmăției, Baia Mare și alte școli din județ.

Concursul a avut mai multe probe: secțiunea creație - alcătuirea de compuneri, eseuri, poezii pe tema „Nașterea Domnului în suflet de copil”; descrierea unui obicei sau relatarea unei legende locale; șezătoare tradițională la lumina bradului (activitate demonstrativă filmată); tradiția prin joc și joacă (măști și costume specifice jocurilor tradiționale); colindul strămoșesc și drag (culegere-interpretare, activitate filmată).

Pentru faza națională, juriul alcătuit din cinci cadre didactice a selectat 20 de lucrări ale elevilor claselor IV-XI: Andreea Lavicza, Maria Botiș, Casandra Semeniuc clasa a V-a, Adriana Bodnariuc clasa a VI-a, Alexandru Turda clasa a VII-a, îndrumător prof. Mirela Dobra; Lucian Lușac, clasa a VIII-a, îndrumător prof. Anuța Batin, Ionela Semeniuc, Natașa Petrovan, Vasile Bodnariuc clasa a IV-a, îndrumător prof. înv. primar Liliana Petrovai; Marius-Luis Crețu, îndrumător prof. Loredana Lușcan, Florin Romaniuc clasa a VIII-a, Daniel Țifrac clasa a VI-a, Grupul de colindători, îndrumător prof. Geta Petrețchi - Rona de Sus, Maria Curac clasa a XI-a, îndrumător prof. Mărioara Batin, Grup Școlar „Octavian Goga” din Rozavlea, Roxana Matus clasa a IV-a, îndrumător prof. Ramona Rîșco, Școala „Laurențiu Ulici” din Rona de Jos, Zavarzki Holgher Ianoș, clasa a V-a, William Bacea clasa a VI-a, Cristian Petrovan clasa a VII-a, Șimon Denis clasa a VII-a, îndrumător prof. Iuliana Babota din Coștiui.

Pe această cale mulțumim conducerii filialei Maramureș a UUR care a premiat elevii calificați la faza județeană cu diplome și cărți.

La faza națională s-au calificat 4 elevi, un profesor și grupul de colindători, după cum urmează:

1. Descrierea unui obicei sau relatarea unei legende locale - secțiunea pentru elevi. Mențiune - Florin Romaniuc, clasa a VIII-a cu lucrarea „Anul Nou și Boboteaza în comuna Rona de Sus, județul Maramureș”, îndrumător prof. Geta Petrețchi; Mențiune - Adriana Bodnariuc clasa a VI-a, „Bucătăria tradițională de Crăciun la Rona de Sus”, îndrumător prof. Mirela Dobra.

Secțiunea pentru profesori. Premiul II - prof. Geta Petrețchi „Obiceiuri la ucrainenii din comuna Rona de Sus, județul Maramureș”.

2. Tradiția prin joc și joacă - măști și costume specifice jocurilor tradiționale. Premiul II - Daniel Țifrac, clasa a VI-a, îndrumător prof.

3. Colindul strămoșesc și drag. Mențiune - Grupul de colindători clasele IV-VIII, îndrumător prof. Geta Petrețchi și prof. înv. primar Liliana Petrovai.

Elevii au fost premiați cu diplome, iar cei care au obținut locul II au primit și premii.

Geta PETREȚCHI

CURIERUL UCRAINEAN

Strada Radu Popescu, nr. 15,
sector 1, București
Telefon: 021.222.0724,
Tel./fax: 021.222.0737

E-mail:
curierul.ucrainean@gmail.com

Redactor-șef:
Ion Robciuc

Redactori:
Ștefan Buciuta
Kolea Kureliuk

Tehnoredactare:
Ștefania Ganciu

Tiparul executat la
Tipografia
„S.C. SMART ORGANIZATION SRL”

„Primăvară rogojeșteană“

Acest titlu este, de fapt, denumirea grupului vocal de colinde și cântece în limba ucraineană din satul Rogojești, județul Botoșani.

Începând din săptămânile de dinaintea sărbătorilor sfinte de iarnă, tinerii care fac parte din grupul vocal mai sus pomenit, precum Roxana Iuriciuc, Andreea Sanduleac, Ana-Maria Cerepaniuc, Magda Cerepaniuc, Iuliana Franțiu, Bianca Tcaciuc, Simona Cerepaniuc, Adrian Ienache, Ștefănel Ivaniuc, Bogdan Bores, Cătălin Enache și alții au repetat învățând cuvintele și melodiile colindelor ce se păstrează din trecutul obiceiului ucrainean al satului Rogojești.

În timpul sărbătorilor grupul vocal a colindat la biserică în timpul sfintelor liturghii, iar în ajunul Crăciunului o ceață de tineri acompaniați de instrumente de suflat au colindat în limba ucraineană la gospodăriile unde sunt fete. De Crăciun, seara, bărbații colindă la fiecare casă colindul „Hoi, dai, Boje!“.

În ajunul Anului Nou tineri băieți și bărbați umblă cu uratul. Urătura predilectă este cea despre „Badika Vasyl și gospodina sa Vasylycha“. În dimineața de 1 ianuarie umblă copiii cu sorcova: „Siisea, rodysea, jyto pșenytea“. Și Căiuții aveau un frumos program local.

În Ajunul Bobotezei, numai grupul vocal „Primăvara rogojeșteană“ a colindat colinde specifice pe la casele gospodarilor. Câțiva ani aceste colinde au stat în pauză, ca să zic așa, ori în acest an grupul vocal a readus la viață acest obicei care se numește „Șcedrivka“. Tot acest grup vocal împreună cu preotul paroh Flaviu-Ion Rus, cu familia Marcela și Ilie Dascaluic și cu subsemnata am făcut o vizită de binefacere la Azilul

de bătrâni din Mihăileni - Botoșani, unde am colindat vechile colinde din satul nostru: „Nova radist stala“, „Novaia radist“, „Pryšov sveatyi vecir“, „U Viflaemi“, „Șcedryi vecir“ și altele. Bătrânii s-au bucurat nespuse de mult.

Atuul nostru, adică al grupului vocal din Rogojești este că ne-am „prelungit“ viața cu o săptămână sau chiar cu mai multe zile deoarece, datorită tradiționalului Festival de Colinde Ucrainene de la Sighet am sărbătorit Revelionul și Anul Nou în Maramureș, unde locuitorii ucraineni celebrează sărbătorile sfinte de iarnă după stil vechi.

Prin urmare, cu ajutorul președintelui UUR, Ștefan Buciuta, și al președinților filialelor Maramureș și Botoșani ale UUR, dnii Miroslav Petrețchi și Victor Semciuc, grupul vocal „Primăvara rogojeșteană“ a colindat la Sighet în dimineața zilei de 15 ianuarie 2012 la biserica ucraineană, colindul „Novaia radist“.

După paradă, grupul vocal a colindat pe scena Festivalului de Colinde „Novaia radist stala“, „Șcedryi vecir, dobryi vecir“, iar domnul profesor Constantin Ivaniuc a interpretat urătura cu Badika Vasyl și i-a sorcovit pe toți cei prezenți în sala festivalului cu „Siisea, rodysea, jyto pșenytea“ mângâindu-i cu boabe de grâu pe care Dumnezeu a sculptat în filigran fețișoara Fiului Său Isus Hristos.

Am avut parte de aplauze, filmări, fotografii, interviuri etc. Pentru toate mulțumim frumos! Și la mulți ani!

Cazarea și mâncarea de la pensiunea „Marinela“ din localitatea Izvorul Stejarului au fost foarte bune ca și la Hotelul „Coroana“.

Olimpia IVANICIUC

Ucrainenii sătmăreni au sărbătorit Revelionul pe stil vechi

Sâmbătă, 14 ianuarie a.c., ucrainenii din județul Satu Mare și nu numai, s-au întâlnit la Restaurantul „Aurora“ din reședința de județ. Cele aproximativ 70 de persoane au sărbătorit Anul Nou pe stil vechi, cu 13 zile întârziere față de cel serbat de alte naționalități.

Atmosfera de sărbătoare la restaurantul amintit a fost una care se încadrează în ceea ce înseamnă decență. Au participat nu numai ucrainenii, ci și reprezentanți ai altor etnii din Satu Mare și Maramureș.

La propunerea domnului Mihai Macioca, președintele filialei Satu Mare a UUR, ediția a doua a Revelionului ucrainean a fost organizată de Pavel Prodaniuc și de Nicolae Semeniuc, care s-au achitat exemplar de această sarcină.

La petrecerea dintre ani au luat parte ucrainenii, familii ale altor etnii și familii mixte, precum familia Moiş, Morar și

alte. Nu poate fi omisă participarea lui Paul Danko, reprezentantul slovacilor din județ.

Ucrainenii sătmăreni și oaspeții lor au dovedit că știu să se distreze. Muzica a inclus piese din repertoriul ucrainean și internațional, iar masa festivă a fost bogată, tradițională și diversificată.

Se cuvine subliniat faptul că participanților la Revelionul ucrainean le-au fost adresate cuvinte de salut, urări de bine, sănătate și prosperitate atât în limba ucraineană, cât și română. A fost o adevărată noapte de pomină.

Mihai MACIOCA

Ucrainenii din Târnova au reprezentat județul Arad la „Festivalul de Colinde din Sighet“

Duminică, 15 ianuarie a.c., la Sighetu Marmăției, în organizarea Uniunii Ucrainenilor din România, filiala Maramureș, s-a desfășurat ediția a XIX-a a Festivalului de Colinde, Datini și Obiceiuri de Iarnă la Ucrainenii.

Într-un peisaj de iarnă autentică au sosit la Sighetu Marmăției grupuri artistice din Ucraina, din județele Arad, Caraș-Severin, Timiș, Suceava, Botoșani, Iași, Tulcea, Satu Mare și din localitățile cu populație ucraineană din Maramureș: Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova, Valea Vișeuului, Crasna, Bistra, Lunca la Tisa, Rona de Sus, Coștiui, Crăciunești, Bocicioiu Mare, Sighet, Remeți.

Manifestarea a debutat cu Sfânta Liturghie oficiată la biserica ortodoxă ucraineană de preotul paroh Lauriuc Nicolae și pr. Marius Lauriuc, după care a urmat parada portului popular prezentată de grupurile de colindători prin centrul orașului până la sala de spectacole „Viorel Costin“ a Casei Municipale de Cultură.

La manifestare au fost prezenți Ștefan Buciuta, președintele UUR, deputat în Parlamentul României, Miroslav Petrețchi, președintele filialei Maramureș a UUR, Sandu Pocol, prefectul județului Maramureș, Vasile Timiș, secretar de stat la Ministerul Culturii ș.a.

După salutarile de rigoare adresate de organizatori, oaspeți și oficialități, a urmat un lung program artistic cu colinde și obiceiuri.

Județul nostru a fost reprezentat de grupul „Lileia“ al UUR, filiala Arad, însoțit de prof. Anna Hanțig din localitatea Târnova, așezare cu cei mai mulți etnici ucrainenii, unde peste 100 de copii încearcă să-și însușească tainele limbii materne.

prof. Anna HANȚIG

AUREL DAN - zeul iernilor maramureșene

PEISAJ DE IARNĂ

pictorului Aurel Dan

*pe poteca dintre suflet și biserică
din deal*

*renășteau strămoșii (tăcerea de dincolo
de cruce a turelor ninse)*

*iernilor nevinovate albul i se
supune luminii, pe funii de
clopot coborând cerul
(truda și credința).*

*înghețate lacrimi pe obraji
țăranului, iernile tristelor biserici,
târgul, ulițele satului...*

*sărbătoare, porți de stejar și fântâni
așteptând scurgerea veacului
amintirea.*

clopotele tocmai se întorceau către sunet.

„Poetul iernilor noastre“, „Un soldat al picturii“, „Profetul picturii“, „Un înger ocrotitor al satului maramureșean“ - iată câteva dintre titluri cu care a fost înnoțat artistul plastic Aurel Dan de către oamenii de cultură și artă din România. Nu sunt un cunoscător al operei lui Aurel Dan, ci doar un admirator al ei, însă eu l-aș numi pe Aurel Dan „un zeu al artei“. Un zeu care creează și în același timp ocrotește, ferește din calea dispariției obiceiurile și portul satului maramureșean. Acel sfânt obicei al țăranului maramureșean de-a merge la biserică și la târg îmbrăcat în hainele create de mâna lui, de o valoare inestimabilă, valoare la care nici cele mai moderne case de modă din lume nu se pot ridica. Nici un creator de modă nu-și poate compara opera cu cea a țăranului maramureșean, cu cea a țăranului român. De aceea,

Aurel Dan este un înger ocrotitor, un patron al satului maramureșean, al târgului, al bisericii, al țăranului. Un vestitor al „evangeliciei“ obiceiului maramureșean.

Aurel Dan, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și al U.A.P. Baia Mare, s-a născut la 6 februarie 1944, în localitatea Aspra, Maramureș. Este absolvent al Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu“ din Cluj-Napoca. A fost învățător, profesor de desen și pictură, decorator pentru reclamă comercială, designer ambiental, lucrează frescă, zgraffitto, grafică de carte, sculptură în lemn - pictură de șevalet în stilurile clasic, neoclasic, realism narativ, hiperrealism și abstract, pe teme istorice, etnologice, folclor, cronici, obiceiuri, semnificații ale ancestralului și credinței, irepetabilul.

Prima expoziție personală a lui Aurel Dan a avut loc în luna septembrie a anului 1966 în Târgu Lăpuș.

Între 1979-2009, a expus peste 1800 de tablouri în 40 de expoziții, la Baia Mare, Sighețu Marmăției, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Rona de Sus, Dej, Cluj-Napoca, Satu Mare, Brașov,

Târgu Mureș, Timișoara, Iași, Utrecht (Olanda), Bruxelles și Ondervaarde (Belgia), București.

A participat la 48 de expoziții colective, de grup sau a fost invitat în acțiuni expoziționale în țară și peste hotare: Chișinău, Bari (Italia), Barcelona (Spania), Utrecht (Olanda), Przemysl (Polonia), Ujhorod (Ucraina), Paris, Tours, Elne, Colliure (Franța), Viena (Austria), Budapesta, Debrecen, Győr, Nyireghaza (Ungaria), Copenhaga (Danemarca). Din creație proprie are lucrări în muzee din România - București, Tulcea, Cluj-Napoca, Baia Mare, Alba Iulia, Sfântu Gheorghe. Dar și în colecții particulare sau ale unor instituții, în fundații sau custodii din România și din alte 39 de țări. A primit 11 diplome de onoare, diplome de excelență și aniversare, 7 nominalizări pentru premii în România și străinătate, 4 premii valorice și Marele premiu „Artistul anului“ în 2008 pentru promovare prin artă a eposului ancestral maramureșean, precum și pentru contribuția la promovarea valorilor „Centrului artistic“ Baia Mare.

Aurel Dan este cunoscut, apreciat și iubit de toți ucrainenii din Maramureș și totodată din România, el este un adevărat prieten al ucrainenilor, un colaborator al lor. A pictat tabloul Marelui Cobzar Taras Șevcenko, de picturile căruia era îndrăgostit încă de pe băncile școlii, tablou pe care l-a dăruit Uniunii Ucrainenilor, filiala Maramureș.

Atâta vreme cât există oameni ca Aurel Dan, nu avem de ce a ne teme că poteca spre biserică din deal va fi uitată. Atâta vreme cât există oameni ca Aurel Dan, noi întotdeauna ne vom simți „vinovați“ întorcându-ne spre vatra părintească spre a ne preface în icoane ca fiii risipitori, aplecați, umili, sărutând mâna care ne-a împodobit cu flori „chemeșă“ copilăriei noastre.

La mulți ani, maestre!

Mihai TRAIȘTA

Reporter: Ne-am întâlnit să stăm de vorbă, nu întâmplător, în zilele magice de Crăciun... E sărbătoarea familiei, când se naște speranța în mântuirea sufletului fiecărui om... Dumneavoastră aveți o familie frumoasă despre care v-aș ruga să ne vorbiți pentru început.

Lucia Mihoc: Am într-adevăr o familie frumoasă, o familie creștină de care sunt foarte mândră. Soțul meu, Nicolai Mihoc - preot iconom stavrofor - este paroh la Biserica „Sf. Gheorghe“ Bosanci I și provine dintr-o numeroasă familie de preoți ortodocși. Cei patru copii sunt cea mai mare realizare a noastră: George Mihoc - șef de promoție la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna“ din Sibiu, masterand, cu atestat în pictură bizantină, în prezent căsătorit cu Ana Maria, absolventă a două facultăți - Psihologie și Filosofie și având un copil - Maria; Olga Mihoc - studentă în anul II la Facultatea de Arte Decorative și Design, Universitatea de Arte „George Enescu“ din Iași; Florina Mihoc - studentă în anul I la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității „Babeș-Bolyai“ Cluj-Napoca și Nicoleta Mihoc - elevă în clasa a V-a la Școala cu clasele I-VIII nr. 4 din Suceava.

R. Da, acum voi da timpul înapoi și vă voi spune o poveste.

Suntem la începutul anilor '90, într-un sat de ucrainenii din Bucovina. Aici sosește să păstorească obștea ortodoxă un preot din Maramureș, care într-un timp scurt, dar cu multă muncă și dăruire, reușește, împreună cu intelectualitatea din sat, să reaprindă flacăra ucrainismului în comunitate... Știți numele satului și al preotului?

L.M. Cum aș putea să uit? Este vorba de Bălcăuți, iar numele preotului este Ivan Ardelean, care a venit din parohia Cacica, unde oamenii trecuseră la credința greco-catolică. Părintele nu a vrut să părăsească credința ortodoxă cu toate că oamenii l-au rugat cu lacrimi în ochi să rămână în continuare preotul și duhovnicul lor.

R. Răspuns de nota 10. Le voi dezvălui cititorilor că acest om deosebit, părintele Ardelean, este tatăl dumneavoastră. Vă propun acum o întoarcere în copilărie. Vorbiți-ne despre familia în care v-ați născut, o familie foarte frumoasă, surprinsă memorabil și într-un reportaj de televiziune, în curtea casei părintești, neîncăpătoare pentru toți membrii ei.

L.M. M-am născut în localitatea Bistra, județul Maramureș într-o familie binecuvântată de Dumnezeu cu nouă copii, eu fiind cea mai mare. Părinții mei, preotul Ivan Ardelean și mama, preoteasa Irina

De vorbă cu Lucia Mihoc

Ardelean au constituit pentru mine adevărate modele pentru ceea ce înseamnă familia creștină: dragoste, smerenie, respect, rugăciune și, nu în ultimul rând, jertfă. A crește, a educa și a-i vedea pe toți cei nouă copii licențiați în unul sau mai multe domenii este cu adevărat un sacrificiu. Toți cei 4 frați ai mei sunt preoți și slujesc în limba ucraineană, iar 3 surori sunt preotese și profesoare. Cristina, una dintre surorile mele, lucrează la Radio România Internațional, secția ucraineană din București. După cum vedeți, toți cei 9 copii ai familiei preotului Ivan Ardelean trudesc pentru a menține acea flacăra a ucrainismului despre care vorbeți adineauri atât în țară, cât și în SUA.

R. Sunteți profesoară de limba și literatura română, dar de ceva vreme vă ocupați de soarta învățământului în limba ucraineană din Suceava din postura de inspector școlar. Enumerați-ne punctele slabe și pe cele tari ale activității dumneavoastră.

L.M. Da, am predat limba și literatura română timp de 25 de ani, însă, între timp, am absolvit Facultatea de Litere și Științele Comu-

nicării, specializarea ucraineană-română din cadrul Universității „Ștefan cel Mare“ din Suceava, iar din 2010 sunt și profesoară de limba ucraineană la Colegiul Național „Mihai Eminescu“ din Suceava. Cea mai mare realizare o ai, în primul rând, ca profesor pentru că funcția de inspector nu este veșnică, iar ca profesoară am obținut rezultate foarte frumoase cu elevii mei: Premiul I la Olimpiada națională de limba și literatura ucraineană - eleva Maria Habur, clasa a XI-a, iar Premiul II - elevul Sergiu Ionuț Șmighelschi, clasa a IX-a, locul I la Concursul național de recitare a poeziei ucrainene - eleva Irina Corduban, clasa a IX-a, locul I la Concursul național „Sărbătoarea Limbii Materne“ - trupa de teatru de la colegiul Național „Mihai Eminescu“ din Suceava, elevul Sergiu Șmighelschi și eleva Maria Habur la secțiunea creație, respectiv eseu, precum și alte premii I, II și III la Concursul național „Împreună în diversitate“, „Versul lui Șevcenko“ etc.

(Continuare în numărul următor)

Lăcrămioara GRIGORCIUC

Măreția Limbii Materne nu se ivește de la început, ea crește pe măsură ce-i examinăm „alcătuirea” și folosul în relațiile noastre cu mediul familial și cu lumea.

Frumusețea firii Limbii Materne vine de la Dumnezeu. El este Cel ce a sădit-o printre neamurile pământului, ca pe un dar al Logosului Primordial, prin care noi, oamenii, să putem numi dragostea noastră față de El și, totodată, pe cea față de semenii noștri. Fără această taină a tainelor nu ne-am putea explica singuri cum s-au născut în timp toate limbile pământului. Firea omului nu e singură în stare să deslușească, la scara Adevărului, acea frumusețe de expresivitate a ființei neamului din care face parte semenția sa, care strălucește într-însa.

Frumusețea Limbii Materne este - funcțional - legată de puterea vederii noastre sufletești. Nimeni nu poate să dețină ceea ce e mai frumos în limba sa, decât pe calea recunoștinței față de neamul în care s-a născut. De fapt, ne naștem cu lumea și cu noi înșine. Nou-născutul nu e în stare, la început, să descopere cu mintea sa nimic din Taina Copilăriei. Treptat și pe nesimțite, cu dorință fierbinte și cu străduința Limbii Materne bate ușurel la ușa tainelor. Și Dumnezeu i le descoperă pe această cale înăscută în el. Nimeni nu poate fi stăpânul seninătății pe care un copil adormit o împrăștie în jurul său. Magia limbii materne s-ar pierde dacă am încerca să stabilim reguli foarte precise pentru ca ea să se poată manifesta după dorințele noastre. De exemplu, gânguritul este întâmpinat de familie ca un eveniment major ivit în viața copilului mic. Nu facem niciun efort pentru a asista la apariția gânguritului. Suntem profund mișcați, îl iubim și tare suntem mulțumiți că în următoarele zile, copilul, în relația sa imediată cu cei din anturajul cotidian se manifestă cum crede el că e mai bine. Dorința cea mai reală a unui copil mic este aceea de a se apropia de cineva. Din această tendință firească purtând aura ocrotirii părintești, din această clipă germenele „limbii materne” încolțește și, la rândul său, începe să producă reacții din partea celor din jur. Mama și tata, frății și surorile intră în acest joc familial, dar ceea ce se întâmplă înainte - de fapt atracția care i-a adus alături de copilul mic - e imposibil de explicat. E dorința inabordabilă, în starea ei pură, e taina tainelor de care aminteam la început. Uneori greșim, încercând să ne înstăpânim

Îmi aduc aminte perfect acele vremuri dinainte de Revoluția din decembrie 1989, când unii îmi povesteau că au fost în vizită la X sau la Y și că au văzut în casele acestora vitrine grozave, cu pahare, pahăruțe, mileuri și câte și mai câte. Când îi întrebam dacă au văzut și cărți prin acele vitrine, se uitau la mine mirați și-mi răspundeau: Neam de carte n-am văzut!

Dar s-o luăm metodic.

Alexandru cel Mare a distrus Heliopolis, orașul biblic „On”, în secolul al IV-lea î.H., pentru a construi în același loc capitala propriului imperiu, Alexandria. Heliopolis era centrul spiritual al Egiptului Antic. Orașul dispunea, pe la anul 1225 î.H., de o importantă bibliotecă științifică și se spune că între zidurile ei puteau să lucreze până la 13.000 de erudiți.

Biblioteca din Heliopolis a fost condusă de matematicianul grec Eratostenes. Pitagora, fondatorul matematicilor din Grecia, trăise 22 de ani ca preot în temple egiptene. Pentru preoți, accesul la acel sanctuar al științei era liber. Acel sanctuar pe care avea să-l distrugă Alexandru cel Mare.

Dar cum istoria este acea știință, care ne spune că „din istorie nu învățăm nimic”, să mergem mai departe.

peste copilul pe care îl iubim. Vrem deodată prea multe de la el: să poată numi prin cuvinte și aia, și aia... E ca și cum prin egoismul nostru am

Limbii

încerca să păstrăm sau să strunim migala dezvoltării și grația: metoda însușirii de către copil a limbii materne.

Copilul mic „știe” de la Dumnezeu, posedă înscrise în codul său genetic „amintiri” despre rădăcinile neamului din care ne tragem ființa. Este imposibil ca energia care întreține marca limbii materne să se piardă fără vreun rost. E mai puternică decât multe alte energii.

Nu avem timp și nici tactul să discutăm cu un copil mic despre limbă, fiindcă limba neamului în care te naști își are propriu-i GLAS și tare îi place să vorbească de la sine. E mândră de rostul ei, că îl învață pe copil cuvinte, mici propoziții și lucruri pe care acesta nici nu visase că le va învăța.

Puiul de om se naște, purtând încă din prima zi după naștere, în el, cheia dezvoltării sale întru cunoașterea lucrurilor și a legilor ce i se vor descoperi și se vor statornici în el. Și, cum spuneam, Dumnezeu e Cel ce i le descoperă pe toate acestea, după dorința și după străduințele fiecărui individ în parte.

Mama, întâiul cuvânt hărăzit a fi rostit de copil, se leagă strâns, se contopește cu dragostea de mamă și, de fapt, cu zorii trandafirii ale răsăritului de ziua al Limbii Materne.

Mama ne stărnește în inimă aducerea aminte despre dragostea ei de mamă, care, la ceas de taină, se va întâlni cu sufletul copilului în lumea cealaltă. În continuitate, Limba Maternă rămâne, perpetuează prin viu grai existența omului pe pământ, spre folosirea ei de către urmași, în aceleași tipare statornicite de predecesorii noștri.

Deci, se cuvine să recapitulăm pe scurt traseul pe care-l parcurge Limba Maternă încă de la începutul apariției ei. În primul rând, ea vine ca un dar de la Dumnezeu prin suflet. De la suflet - ca o datorie a firii omului creat de același Dumnezeu - intră în mintea omului. Apoi, în sfârșit - ca o lege de supremă simțire a conviețuirii oamenilor pe pământ - vine de la minte prin cuvinte.

Limba Maternă este alfa și omega, început și sfârșit [fără de sfârșit!], e un instrument sufletesc de cunoaștere a moralei și moralității care trebuie să sălășluiască în oameni, ca de la inimă la inimă.

Cu ajutorul limbii materne ne deprindem de mici a citi primele slove din Abecedarul despre moralitate. La maturitate, abia în această perioadă a coacerii noastre psiho-somatice, în continuitatea libertății de manifestare a acesteia ajungem apți a socoti, prin băgare de seamă și luare-aminte: ESENȚA.

Căci, numai cel ce socotește Dragostea - în

Materne

general - și dragostea - în particular - în cazul nostru, dragostea față de limba maternă, un drept început și totodată un sfârșit al moralei individului, numai acela vede cu ochiul lăuntric și citește cu ajutorul Limbii Materne sensul Vieții. Mai întâi, ia cunoștință de el. Apoi îl recunoaște în deplinătatea sa, și îl transmite și semenilor săi.

Când ne întâlnim cu cineva și acesta ni se adresează prin cuvintele limbii noastre materne, avem impresia că toți cei din jurul nostru sunt de acord cu evenimentul acesta. Și suntem bucurosi și mândri de această stare, de recunoașterea celor din jurul nostru.

Limba Maternă nu pune limite celor din jur. Ea creează punți de legătură și de respect reciproc. Fiecare încercare de a traduce un cuvânt în limba maternă a celuilalt, a preopinentei deci, pe moment nu înseamnă o clipă de căutare a cuvântului echivalent, ci o clipă de regăsire. De fapt acest mod trădează frumusețea ființială a dialogului dintre oameni, a vorbirii unui suflet către alt suflet, ca de la suflet la suflet. Această posibilitate a creat umanitatea universului.

Suntem oameni și, ca toți oamenii - și tu și eu - avem o Limbă Maternă.

Cum am învățat-o?... Când?

N-am învățat-o: ne-am născut odată cu ea.

Într-un moment extrem de fraged al vieților noastre, dăm peste ea, și o recunoaștem.

Cu cât vom încerca să înțelegem mai multe despre măreția Limbii Materne, cu atât o să înțelegem mai multe despre noi și despre lumea în care trăim.

Avem datoria de a păstra cu sfințenie magia limbii materne și s-o păstrăm, prin urmașii noștri, în seifurile tainice ale copilăriei acestora. Numai așa vom asigura în familiile noastre un ambient de inimă și de suflet, un cadru propice în care copilul crește și se dezvoltă, ca părțică vie din neam, odată cu noi.

Mihai MATEICIUC

N-am crezut că voi ajunge...

Noua bibliotecă înființată la Alexandria și care deținea, după toate aparențele, încă o mare parte a științei străvechi, a fost transformată în cenușă în vremea lui Caesar. Reconstructă de către Marcus Antonius, ea a fost definitiv distrusă de către creștinii fanatici, la porunca împăratului bizantin Teodosius, în anul 389 d.H. (citate după Marile enigme ale lumii de Felix R. Paturi).

În vremurile mai aproape de noi, s-au găsit destui sclerați, care au ordonat arderea unor cărți, a unor biblioteci întregi. Nu le mai dau nume.

Am atacat aceste chestiuni din două motive.

1. Un amic mi-a spus: dle Kolea, am văzut la un buncăr de gunoi aruncată o bibliotecă întreagă.

2. În ultima vreme am auzit foarte multe persoane, în majoritate de sex feminin, multe dintre ele cu pregătire peste medie, care se laudau cu faptul că au zis „jumătăților” lor să arunce cărțile de prin biblioteci, sau să le ardă, deoarece în aceste vremuri (poate că de aceea suntem pedepsiți cu niște coduri de toate culorile) nu mai este la modă să ai bibliotecă în casă și că lumea nu mai citește. M-am îngrozit și prin fața ochilor mi-au trecut secvențe din filme sau din cele citite de mine, unde se ardeau cărțile.

Chiar așa o fi? Să nu fi avut dreptate Miron Costin, care a zis: „Că nu este altă mai plăcută zăbavă decât cetitul cărților?”

Bunul meu amic îmi „susură” la ureche: Mai dă niscaiva proverbe și zicători legate de cărți și mai ales dă-o pe cea cu „Ai carte, ai parte”. Ei, aici omul n-are dreptate. Regretatul lingvist Cezar Tabarcea, face lumină în acest caz. Iată și adevărul gol-goluț. Multă vreme s-a crezut că referirea se face la știința de carte. În realitate este vorba despre actul de proprietate asupra pământului („carte” în limba veche), cu care domnitorul Alexandru Ioan Cuza și regele Ferdinand i-au împroprietat pe țărani la 1864 și 1921 (România Mare din 18.XI.2011).

În ultimul timp, mass-media scrisă și audiovizuală face tot posibilul să atragă atenția asupra lipsei de cărți de lectură. Să nu fie prea târziu, mă gândesc eu!

Procentul de analfabeți din România este îngrijorător. Elevi de liceu și chiar și mulți studenți, fac grave greșeli de exprimare. De parcă numai ei? În ultima vreme se întâmplă așa ceva și la case mari.

Cei care zic că n-am dreptate să mă contrazică.

Kolea KURELIUK

Populația localității Măriței a cunoscut în permanență o evoluție ascendentă, care a dus la aspecte pozitive ale dezvoltării acestei așezări.

În funcție de modul în care a evoluat populația, după cum rezultă din documentele austriece și bisericești, a progresat și învățământul în localitate.

Pentru începutul secolului al XIX-lea găsim o mențiune scrisă potrivit căreia, în anul școlar 1801-1802, s-a înființat prima unitate școlară într-o clădire închiriată, care a servit ca loc de educație până la finele aceluși secol. La această școală cu predare în limba ucraineană și germană a frecventat cursurile și Ioan Dolenciuc, deputatul ucrainenilor în Parlamentul Imperiului Austriac de la Viena în anul revoluționar 1848. Clădirea acestei școli a fost refăcută de familia proprietară, Drișcu, din rândul căreia au ieșit doi fii, unul Nicolae, renumit inginer constructor de căi ferate, și celălalt Grigore, vestit jurist, cu descendenți de mare valoare.

Totuși, în ținutul Suceava, lărgirea rețelei școlare în mediul rural

Educație multidisciplinară

se va face mai consistent din deceniul al șaptelea al secolului al XIX-lea, mai precis din anul 1863, când se specifică că: „Pe lângă aceste 32 de școli triviale care aparțineau Consistoriului ortodox, între anii 1865 și 1875 s-a înființat un număr de încă 13 școli românești, pe lângă cele enumerate mai sus“, ca și cea de la Hatna-Măriței din anul 1865 care cuprindea 52 de elevi și un învățător.

Slaba cuprindere a populației școlare în sistemul de învățământ, era recunoscută și de guvern, care arăta că: „...abia 7% dintre elevii recenzați sunt cuprinși în școli“. Așa se face că biserica ortodoxă și guvernul se vor implica în extinderea rețelei școlare și asigurarea obligativității învățământului în Bucovina.

Generalizarea învățământului primar în comunele Bucovinei s-a încheiat, în mare parte, abia în primele două decenii ale secolului al XX-lea. Astfel, la școala din

Măriței, începând cu anul școlar 1910-1911, pentru prima dată sunt cuprinși la cursurile școlare toți elevii din această localitate, și din satele Mărițea Mica, Dărmănești și Hatna.

Din anul școlar 1925-1926, ciclul gimnazial, clasele V-VII, de la școlile din Măriței și Dărmănești cuprindeau toți copiii de vârstă școlară.

Școlile comunei noastre au cunoscut apoi o nouă evoluție între anii 1948-1958, când toate obiectele de studiu s-au predat în limba vorbită de populația majoritară, cea ucraineană, iar din anul școlar 1958-1959 limba ucraineană se preda ca obiect de studiu, dar numai în decurs de cinci ani, când dispărea din planul de învățământ. Totuși limba ucraineană ca obiect de studiu va reveni în planul de învățământ în anul școlar 1990-1991, dar numai în unele școli ale comunei noastre.

Este cunoscut faptul că stu-

dierea mai multor limbi permite cunoașterea mai amplă a culturii și civilizației popoarelor, lărgeste orizontul și duce la formarea de mari personalități ale națiunii.

Așa că școala ucraineană din comuna noastră a dat renumiți oameni de cultură, dintre care amintim pe Ștefan Tcaciuc, scriitor și traducător, Corneliu Irod, scriitor și preot, Gică Lucan scriitor și om de cultură, Ioan Reboșapcă, profesor universitar și scriitor, Robciuc Ion cercetător-lingvist și mulți alții.

Demn de menționat este și faptul că etnia ucraineană a comunei Dărmănești a realizat o adevărată excepție, un unicat în istoria Bucovinei, dând țării trei deputați în parlament în epoci diferite, respectiv pe Ioan Dolenciuc în Parlamentul Imperiului Austriac, în 1848, apoi pe Ștefan Tcaciuc și Vichentie Nicolaiciuc în Parlamentul României de astăzi.

Iată deci, nu limba, ci educația, priceperea, dăruirea și multă, multă muncă cu perseverență duc la emanciparea națională și culturală.

prof. Victor COZARIUC-COSSARIS

D'ale recensământului, în comuna Dărmănești

Pentru început se cer niște precizări, mai ales că multă lume confundă etnia (naționalitatea) cu cetățenia. Unii zic că dacă te-ai născut în Italia (să zicem) din părinți ucraineni, ești în mod automat de naționalitate italiană?

Tot așa, pentru o bună înțelegere a celor ce voi relata, să mai precizăm ce înseamnă *rutean*. Conform DEX-ului: *rutean*, -ă, *ruteni*, -e, nume care se dădea ucrainenilor din Austro-Ungaria. Și cu asta punct!

Acum să spicuiem câte ceva din *Dicționarul geografic al Bucovinei* de Em. Grigorovitz, București, Atelierele grafice SOCEC et Co, Societatea Anonimă, 1908) despre localitățile comunei Dărmănești. S-o luăm în ordine alfabetică. Iată ce scrie acolo.

Călineștii lui Enache sau Greățca, sat, distr. Suceava, așezat pe pârâul Hatna. Suprafața 3,30 kmp, populația 548 locuitori, în majoritate ruteni, religie gr.or.

Călineștii lui Vasilache sau Cotul Călineștilor lui Vasilache, are 226 locuitori, ruteni, gr.or.

Dănila, populația 713 locuitori, în majoritate ruteni, religie gr. or.

Dărmănești (sau Ghermănești), sat, pendinte de comuna Hatna. Are 336 locuitori, aproape exclusiv ruteni, religie gr. or.

Hatna, comună rur., distr. Suceava. Populația 2263 locuitori, aproape exclusiv ruteni.

Mereței, comună rur. Populația 1558 locuitori, ruteni, religie gr. or.

Măreții Mici sau Merețeica. Se găsesc 294 locuitori ruteni de religie gr. or.

Și acum urmează ciudățeniile ultimelor trei recensăminte.

În satul Călinești Vasilache, la ultimele trei recensăminte n-a fost recențat nici măcar un singur ucrainean...

Trecem la Mărițea Mică. Așadar am ajuns și la ciudățeniile din Mărițea Mică. Între cele două războaie mondiale, Ion Boiciuc din Mărițea Mică (Screpei) îi învăța pe locuitorii de aici limba ucraineană și asta se întâmpla în Pastiunyk, lângă un cetățean poreclit Buia. Locuitorii mai în vârstă din Mărițea Mică mi-au spus că a fost unul

dintre cei mai deștepți locuitori de aici, fiind și primul care ar fi făcut facultatea (unde?) și că ar fi fost omorât prin Cehoslovacia. Dintre cei care au participat la aceste lecții clandestine mai sunt doi în viață.

Pe unul dintre ei îl cheamă tot Ion Boiciuc (Ivan Ivanțikiu).

La recensământul populației din 1991 în Mărițea Mică, au fost recenzați 64 de ucraineni, din 221 de locuitori (conform acelor date Mărițea Mică avea dreptul la inscripție bilingvă).

La recensământul din 2002 s-au declarat ucraineni 116 din 226.

Acum vine bomba din 2011, la acest recensământ numărul ucrainenilor a ajuns, țineți-vă bine, la 0 (zero). Cum a fost posibil așa ceva? Simplu de tot, mai simplu nici nu se putea. Recenzorul se numește, țineți-vă bine Ion Vld. Boiciuc și este, ați ghicit, din Mărițea Mică! Sunt sigur că Stepan Tcaciuc s-a răsucit în mormânt. El care a fost personal în biserica din Mărițea Mică, iar prin bunăvoința sa, de la UUR, pentru construirea bisericii s-au dat aproape 100 000 000 lei vechi, care la acea vreme era o sumă rezonabilă.

Ce s-ar mai putea comenta?

La recensămintele din 1991 și 2002, numărul celor de etnie ucraineană din Dănila și Călinești Enache a fost modest. Valabil pentru toate recensămintele a fost și faptul că nici măcar la capitolul limba maternă nu s-a avut în vedere faptul că mulți dintre locuitorii comunei Dărmănești vorbesc limba ucraineană.

Interesant este faptul că dacă la recensământul din 1991, în unele sectoare din Măriței, numărul celor declarați de etnie ucraineană era de multe zeci de persoane, acum nici măcar cei care au făcut atunci recensământul (ei fiind din Măriței) nu s-au mai declarat ucraineni. Fapt valabil pentru cei peste 99% dintre absolvenții ai Liceului Ucrainean din Siret (mulți absolvind și învățământul superior, care s-au declarat români, fără a specifica măcar faptul că limba lor maternă este ucraineană).

Amintim că la recensământul din 1991, s-au

declarat ca ucraineni 180 dintre locuitorii din Măriței, la cel din 2002, erau „deja“ 28, pentru ca la ultimul recensământ numărul lor să ajungă la 2 (doi) în timp ce numărul celor care s-au declarat de etnie turcă este de 3 (trei).

Și în localitatea Dărmănești lucrurile stau destul de încurcat, în 1991 erau 12, în 2002 erau 75 (ca limbă maternă: 99). În 2002, lucrurile au stat cam așa: (dau doar spre exemplificare) într-un sector de recensământ de aici, un recenzor străin de localitate, om cu pregătire superioară, român, recenzează 31 de ucraineni, în timp ce trei recenzori din localitate, găsesc în sectoarele lor 0 ucraineni. Tot atunci în Măriței, trei recenzori, fii ai localității, găsesc în cele trei sectoare ce le revin zero ucraineni. Mai comentăm?

La ultimul recensământ, în satul Dărmănești, au fost recenzați 37 de ucraineni. În Dărmănești, în 1991, au fost recenzați 273 de ucraineni, în 2002 - 298, iar în 2011 - 67. Interesant este faptul că au fost recenzați 67 ucraineni, iar ca având limba maternă, limba ucraineană - 55!

Las pe mâna specialiștilor comentarea faptelor.

Prevăd că într-un viitor nu prea îndepărtat, pe aceste meleaguri limba lui Șevcenko se va auzi numai ici și colo. Exemple cu alte localități în care ucrainenii au dispărut, ar fi destule. Eu voi veni cu un fapt mai puțin cunoscut, și anume situația localității Marginea din județul Suceava. Această localitate a fost colonizată în 1776 cu 106 familii de ruteni (ucraineni) (vezi „Povestea așezărilor bucovinene“ de Ion Drăgușanul). Într-o listă de subscripții pentru zidirea bisericii orientale din Cacica, întocmită în iunie 1981 (la doar 115 ani de la colonizare) de Vladimir de Renei, parohul din Marginea, se menționează, printre familiile comunei și următoarele nume: Levițchi, Sfârnciuc, Pomohaci, Zarembe, Sorohoniuc, printre multe, foarte multe nume românești. Azi? E liniște în Marginea ca și în atâtea alte localități.

Eu doar am consemnat niște fapte strict statistice, fără a învinovăți pe cineva anume.

Kolea KURELIUK

Rugăciunea pentru unitatea creștinilor la biserica ucraineană „Sf. Volodymyr“ din Lugoj

Vineri, 20 ianuarie 2012, la Biserica ortodoxă ucraineană din Lugoj s-a desfășurat rugăciunea ecumenică cu participarea tuturor cultelor religioase din oraș.

Parohul protopop I. Albiciuc în cuvântul său de deschidere a făcut o introducere în temă, subliniind că aceasta este o rugăciune ecumenică pe plan local, care se face în toată lumea pe parcursul a 8 zile - Octava.

Totodată, sfinția sa și-a exprimat bucuria în fața reprezentanților cultelor religioase din Lugoj și a credincioșilor că această rugăciune în cadrul Octavei Mondiale cu tema „Toți ne vom schimba prin biruința lui Isus Hristos“ anul acesta se oficiază în biserica ucraineană „Sfântul Volodymyr“.

Este nevoie de ecumenism, de înțelegere, de rugăciune laolaltă pentru că viața în lumea contemporană impune să fim iubitori de oameni, să dăm lumii mesajul autentic al credinței. Rugăciunea s-a desfășurat după un plan stabilit, fiecare dintre participanți s-a prezentat și a rostit din Cuvântul Domnului conform programului pregătit.

Preasfințitul Alexandru Mesian a amintit că aceasta este a 15-a ediție când se întâlnesc reprezentanții tuturor cultelor religioase și a vorbit despre semnificația acestei Rugăciuni. Mitropolitul Banatului, Preasfințitul N. Corneanu, a fost promotorul acestei mișcări ecumenice la noi.

Părintele protopop Ioan Cerbu din partea Bisericii Ortodoxe Române a transmis cuvântul de salut al mitropolitului N. Corneanu și al episcopului Paisie Lugojanu, apoi a urmat cuvântul preotului protopop Mihail Dumitrescu, al preotului Egon Wonner din partea Bisericii Evanghelice, al preotului Gal Zoltan din partea Bisericii Romano-Catolice și al preotului Ioan Brotnei din partea Bisericii ucrainene.

După rostirea din Cuvântul Domnului de către toți reprezentanții bisericilor, a fost rostită Rugăciunea Domnească „Tatăl Nostru“ în limba română de către toți cei prezenți, apoi în limbile germană, maghiară, ucraineană. La această Rugăciune ecumenică au participat, din partea oficialităților, primarul Municipiului Lugoj, dl prof. Francisc Boldea, foștii primari dl

Sorin Straja (deputat în Parlament), dl Marius Martinescu și președintele filialei Timiș a UUR, dl Iuri Hleba.

În cuvântul său dl primar Francisc Boldea a mulțumit înalților prelați și și-a exprimat bucuria de a fi prezent la această rugăciune pentru unitate. Din cuvântul fostului primar Sorin Straja a reieșit că este sufletește legat de Biserica ucraineană din Lugoj pentru că în perioada mandatului său a susținut și a ajutat la construirea ei. A urmat binecuvântarea de final a Preasfințitului Al. Mesian și cuvântul de încheiere al parohului Bisericii ucrainene, I. Albiciuc.

Corul bisericii ucrainene răspundea la rugăciune, iar spre final corul și credincioșii au cântat pentru toți „La mulți ani!“. A urmat miruirea celor prezenți, distribuirea anafurei de către preoții ucraineni. A fost o zi minunată de toleranță religioasă și de cooperare ecumenică. Închei cu câteva cuvinte din cântarea religioasă „Ce bine când frații în Domnul se iubesc./ Și-n dragoste și pace în lume viețuiesc“.

Anna BEREGHI

Drumurile noastre toate | Unde sunt parazăpezile de altădată

Articolul dlui Teodorescu intitulat „Dar noi?“ apărut recent în ziarul „Crai nou“, mi-a stârnit niște amintiri pline de nostalgie. Înainte de 2008 - anul inundațiilor catastrofale, care în anumite cazuri au schimbat până și înfățișarea geografică a unor locuri, se zvonea că se va reface calea ferată pe traseul Rădăuți și cea mai apropiată localitate din Ucraina - Seletin. Deplasându-mă destul de frecvent în țara vecină prin punctul de trecere Ulma-Ruska, am străbătut pe jos distanța de la graniță până la Nisipitu, de unde luam trenul până la Brodina. Adeseori, străbăteam porțiuni din acest traseu și pe vechiul terasament al căii ferate năpădit de vegetație. M-a impresionat plăcut faptul că acest traseu a rămas nevandalizat în comparație cu alte obiective, așteptând parcă cu nerăbdare să se audă din nou „glasul roților de tren“. Inundațiile din 2008, pe lângă alte stricăciuni, au făcut impracticabilă porțiunea de cale ferată între Brodina și Nisipitu, unde șinele, pe alocuri, au rămas suspendate în aer. Pentru a ajunge la Nisipitu a fost nevoie de un traseu ocolitor, prin grădinile oamenilor până s-a amenajat un drum mai acceptabil paralel cu apa Sucevei și calea ferată suspendată în aer. O eventuală refacere a traseului feroviar pare o adevărată iluzie din cauza unor investiții costisitoare imposibil de realizat în actuala criză pe care o străbate țara. În condițiile mai sus arătate este imperios necesar amenajarea unei căi rutiere de calitate, nu numai până în satul Nisipitu, ci și până la punctul vamal Ulma-Ruska, care să poată fi grabnic asfaltat fiind poartă de intrare în țară pentru că în alte locuri sunt asfaltate până și căile de acces nu numai spre exploatarea agricole, ci și spre gurile de exploatare forestieră, precum este în Germania și în alte țări occidentale.

La noi în țară lipsesc drumuri moderne între localități. În străinătate există drumuri special amenajate numai pentru pietoni și bicicliști. Aflându-mă în Germania, m-am

deplasat dintr-un sat în altul cu mașina. În fața noastră se deplasau doi tineri pe biciclete. Șoferul a redus viteza și se deplasa în spatele celor doi. După destul de mult timp bicicliștii au oprit și au făcut semn că poate să-i depășească. N-am putut să-mi astâmpăr curiozitatea și am întrebat de ce i-a depășit doar la semnalul lor?

- Pentru că acest drum e destinat lor, bicicliștilor, iar eu, din greșală am luat-o pe aici (Șoferul cu familia au venit în vizită de la o depărtare de 400 km).

- Și dacă ei nu se opreau, nu vă făceau semn de depășire?

- Mergeam în urma lor, chiar și până la destinație. Regulile de circulație se respectă cu sfințenie. Când la TV ne-a fost prezentat cazul unui cetățean care a parcat mașina în mijlocul străzii în București, împiedicând circulația timp de 2 ore, imediat mi-a apărut în minte scena cu bicicliștii. Trecând prin pădure pe un drum perfect, am văzut lăzi acoperite, plasate din loc în loc și am întrebat ce conțin aceste lăzi. Mi s-a spus că ele conțin material pentru întreținerea drumului.

Poate răspunde cineva: pe când și la noi?

Mă voi referi și la articolul dlui Flutur, președintele CJ, intitulat „Aproape toate localitățile au proiecte cu finanțare europeană“.

Mă așteptam ca printre comunele citate să se afle și comuna Brodina. Deși vitregită de inundații, are locuri pitorești și pentru a le pune în valoare, are nevoie de drumuri moderne, respectiv drum asfaltat pe Valea Brodinei, traseu care face legătura cu Moldovița, Câmpulung.

Mai ales că pe hărțile turistice acest traseu apare ca drum asfaltat de multă vreme. Sper ca cele arătate mai sus să-și găsească și ele drum spre inimile celor cu putere de decizie din administrația județeană.

Artemizia GHEORGHI

Urmărind la televizor imaginile cu ravagiile făcute de viscol, mai cu seamă în județele Buzău și Vrancea, m-am gândit că iată iarna, de data aceasta, nu a venit treptat, tandră ca în unii ani trecuți, ci s-a dezlănțuit brusc, furioasă cu gând rău împotriva a tot ce viețuiește! Nu ne așteptam, ne mirăm, ne îngrozim dar în fața realității nu avem, în primul rând, altă șansă decât să ne rugăm bunului Dumnezeu pentru ca să domolească gerul și viscolul. Luna martie să ne întâmpine, așa cum o știm, cu cer albastru și zâmbete de soare cu primii ghiocci! Azi dimineață (11 februarie a.c.), de pildă, la Izvoarele Sucevei termometrele au arătat temperaturi de -25 și -28 grade Celsius. Probabil, ne-am zis - este un ultim semn al temperaturii atât de scăzute înaintea ninsorilor anunțate de meteorologi. De fapt la noi după acel -30 grade, din 2 februarie frigul a continuat când mai moale, când mai intens. Astfel apa din unele fântâni e tot înghețată și persistă situația, în mai multe gospodării modeste, ca apa de băut și pentru mâncare, prin fierbere, să fie folosită tot din râul Suceava! Animalele din gospodăriile de lângă râu se adapă tot la „copcile“ pe care le refacem zilnic. Referitor la înzăpeziri la noi și în general la munte pădurile le sunt pavază și gardurile ce împrejmuiesc terenurile de lângă case, de pildă, le sunt și ele opreliști.

Prăpădul din țară cu case acoperite de omăt, cu oameni fără drumuri de acces, deci izolați, multi bolnavi, fără medicamente, apă, hrană, curent electric, fără posibilitatea comunicării prin telefon etc., toate aceste lucruri le știm și mai știm și de drumurile înzăpezite, de căi ferate înzăpezite. În fața acestei realități crude, nemiloase rostesc obsesiv în sinea mea cuvântul: parazăpadă. Erau acele construcții sau plantații de pomi de-a lungul șoselelor, al căilor ferate și aveau rolul știut. Ele însă „au apus“ odată cu „epoca apusă“. Și mă întreb la finalul însemnării mele chiar: unde sunt parazăpezile de altădată? Deoarece în aceste zile ele persistă doar în amintirea noastră...

Decebal Alexandru SEUL

Catedrala Sfânta Sofia din Kiev - materializare a creștinării Rusiei Kievene

Seria de manifestări organizate de Specializarea limba și literatura ucraineană din cadrul Departamentului de limbi și literaturi slave, Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, cu sprijinul financiar al UUR - filiala Cluj, a înnodat un alt eveniment, ultimul din acest an, și anume celebrarea unui mileniu de la punerea pietrei de temelie a Catedralei Sfânta Sofia din Kiev. Momentul jubiliar a avut loc la data de 10 decembrie 2011, sub denumirea „1000 de ani de la ridicarea Catedralei Sfânta Sofia din Kiev”.

Capodoperă a arhitecturii bizantine și ucrainene, Catedrala Sfânta Sofia este una dintre cele mai impresionante construcții din Kiev. Comoară unică a culturii ucrainene naționale, a artei și arhitecturii, monument maiestuos al istoriei, are sculptat în existența sa bucurii și tragedii, victorii și înfrângeri pe care poporul ucrainean le-a traversat de-a lungul secolelor. „... дивна і славна всімъ округнімъ странамъ яшо же ина не обрящетья въ семь полуноше землїи отъ встока до запада“ („... minunată și slăvită în toate țările din împrejur, cum nu se poate găsi alta pe întreg pământul de la est la vest“), avea să spună despre Catedrala Sfânta Sofia mitropolitul Parion Kieveanul în lucrarea sa „Cuvânt despre Lege și Binecuvântare (1037-1043)”.

Pentru început, cei prezenți au ascultat imnul Ucrainei, „Ще не вмерла України...” în interpretarea celor 20 de clopote care se află în clopotnița ansamblului catedralei, imn ce răsună zilnic la ora 12, în întreaga piață Sofia.

Manifestarea a fost deschisă de către dl lect. univ. dr. Ioan Herbil, care a punctat câteva dintre momentele cruciale din istoria de o mie de ani a Sofiei Kievene.

Prima comunicare, Catedrala Sfânta Sofia - perla arhitectonică a Kievului, susținută de studenta Specializării de limba și literatura ucraineană, anul III, Ioana-Cristina Pop, a relevat, pe lângă multe informații valoroase și îndelung controversata dată de la începerea construcției acesteia. S-a crezut timp îndelungat că Sofia a fost construită de către Iaroslav cel Înțelept în anul 1037. Mărturie în acest sens stă cronică lui Nestor „Povestea anilor de demult”. Tot aici este pomenit și faptul că în același an au fost ridicate Porțile de Aur și Biserica Blahovișcensk plus încă două mănăstiri mari, lucru imposibil de realizat chiar și în condițiile tehnologice de astăzi. Din acest motiv, cercetătorii au pus sub semnul întrebării anul începerii construirii catedralei. Și totuși, ca rezultat al ultimelor cercetări, s-a ajuns la concluzia că Volodymyr cel Mare a fost cel care a inițiat construcția în anul 1011, continuată mai apoi și finalizată de către Iaroslav cel Înțelept în 1017 și sfințită un an mai târziu (1018). Sfânta Sofia din Kiev a devenit, astfel, principala catedrală a Rusiei Kievene, reședință a mitropolitului kievean și locul în care domnii Kievului au primit binecuvântarea la instalarea pe tron.

Cea de-a doua comunicare, susținută de semnatara acestui articol, *Собор Святої Софії - символ українських земель від прадавніх часів до сучасності* (Catedrala Sfânta Sofia - simbol al pământurilor ucrainene din cele mai vechi tim-

puri până în prezent), a subliniat rolul pe care Sfânta Sofia l-a jucat în viața cetății și, deopotrivă, a creștinilor. În frumosul edificiu, ce

activitate amplă de reconstrucție a complexului, inițindu-se un nou stil, cel al barocului (supranumit și baroc căzăcesc sau ucrainean). La începutul secolului al XIX-lea, arhitectul Andri Melenski a reconstruit Trapezna și Biserica „Sofia caldă”, iar în 1843 restaurarea Sofiei Kievene a fost condusă de academicianul F. Sonțev. Lucrările au durat 10 ani. A fost cea mai mare și complexă restaurare din istoria edificiului. În anul 1990, ansamblul Sfintei Sofii a intrat în patrimoniul UNESCO.

Dl lect. univ. dr. Ioan Herbil ne-a arătat, într-o prezentare PowerPoint, *Catedrala Sfânta Sofia în imagini*, mai exact clădirile ce compun ansamblul Sfintei Sofii, precum și istoria construirii acestora. Este vorba de Clopotniță ((Дзвіниця)), Clădirea Mitropolitului (Будинок митрополита), Sala de mese a mănăstirii (Трапезна), Seminarul teologic (Бурса), Poarta lui Zaborovskiyi (Брама Заборовського), Turnul de sud (Південна вежа), Clădirea călugărilor (Братський корпус), Brutăria (Хлібня) etc.

Ansamblul Sfintei Sofii impresionează prin exteriorul său somptuos, însă nici interiorul acestuia nu este mai prejos. Sofia Kieveană este celebră pentru mozaicurile și frescele ce ornează zidurile interioare, stâlpii și bolțile acesteia, lucrările fiind realizate de maeștri bizantini. Interiorul catedralei s-a păstrat încă din secolul al XI-lea cu excepția câtorva părți. Mozaicurile în 177 de culori și nuanțe au o valoare inestimabilă. Deosebită este reprezentarea Maicii din Orant rugându-se, ce măsoară 6 metri și care s-a păstrat până în zilele noastre în original. La etajul al doilea al catedralei, nu demult, a fost amplasat încă un mozaic unicat, „Privire în eternitate”, realizat din peste 15.000 de ouă încondeiate.

Printre comunicări, cei prezenți au vizionat două filme documentare, dedicate Sofiei Kievene.

Întrucât se apropie sărbătoarea Nașterii Domnului, membrii grupului tinerilor filialei clujene, Mihai Bodnariuc, Simion Bodnariuc, Ioan Boiciuc, Alexa Bout, Dochia Drozd, Anca Lenuta Glodean, Svetlana-Iuliana Laviță, Ioan-Ovidiu Polianciuc și Narcisa Semeniuc au interpretat câteva colinde.

Printre invitații de seamă care au participat la manifestare s-au numărat dl prof. univ. dr. Marius Ilie Oros, dl prof. univ. dr. Mihai Kramar și dna profesoară Motrea Kramar, dl conf. univ. dr. Ioan Semeniuc, dl conf. univ. dr. Dorin Chira, dna lect. univ. dr. Balazs Katalin - șefa Departamentului de limbi și literaturi slave, dna lect. univ. dr. Judith Bartalis, dl inginer de sistem Dan Chira și lista poate continua. În mijlocul nostru s-au aflat și reprezentanții mass-mediei care organizează emisiuni în limba ucraineană: dna Maria Cinar-Jiga, realizatoarea emisiunii pentru minoritatea ucraineană „Toți împreună”, de la TVR 3 și dna Liudmila Doros de la Radio România Internațional.

Din cele prezentate, putem afirma cu certitudine că ideea de a înălța o catedrală care „să concureze” cu faimoasa Sofia din Constantinopol a fost o reușită deplină pe care ucrainenii din întreaga lume ar trebui s-o păstreze în inimile lor ca un reper al valorilor inestimabile create de Rusia Kieveană.

Grupul tinerilor filialei clujene a UUR

a servit de-a lungul timpului drept centru politic, social și cultural, au avut loc încoronări de prinți, confirmări de ambasadori, au fost semnate diferite tratate etc. Însă, gloria Sofiei nu a fost de durată, întrucât după moartea lui Iaroslav, Rusia

Clădirea călugărilor (Братський корпус), Brutăria (Хлібня) etc.

Ansamblul Sfintei Sofii impresionează prin exteriorul său somptuos, însă nici interiorul acestuia nu este mai prejos. Sofia Kieveană este celebră pentru mozaicurile și frescele ce ornează zidurile interioare, stâlpii și bolțile acesteia, lucrările fiind realizate de maeștri bizantini. Interiorul catedralei s-a păstrat încă din secolul al XI-lea cu excepția câtorva părți. Mozaicurile în 177 de culori și nuanțe au o valoare inestimabilă. Deosebită este reprezentarea Maicii din Orant rugându-se, ce măsoară 6 metri și care s-a păstrat până în zilele noastre în original. La etajul al doilea al catedralei, nu demult, a fost amplasat încă un mozaic unicat, „Privire în eternitate”, realizat din peste 15.000 de ouă încondeiate.

Printre comunicări, cei prezenți au vizionat două filme documentare, dedicate Sofiei Kievene.

Întrucât se apropie sărbătoarea Nașterii Domnului, membrii grupului tinerilor filialei clujene, Mihai Bodnariuc, Simion Bodnariuc, Ioan Boiciuc, Alexa Bout, Dochia Drozd, Anca Lenuta Glodean, Svetlana-Iuliana Laviță, Ioan-Ovidiu Polianciuc și Narcisa Semeniuc au interpretat câteva colinde.

Printre invitații de seamă care au participat la manifestare s-au numărat dl prof. univ. dr. Marius Ilie Oros, dl prof. univ. dr. Mihai Kramar și dna profesoară Motrea Kramar, dl conf. univ. dr. Ioan Semeniuc, dl conf. univ. dr. Dorin Chira, dna lect. univ. dr. Balazs Katalin - șefa Departamentului de limbi și literaturi slave, dna lect. univ. dr. Judith Bartalis, dl inginer de sistem Dan Chira și lista poate continua. În mijlocul nostru s-au aflat și reprezentanții mass-mediei care organizează emisiuni în limba ucraineană: dna Maria Cinar-Jiga, realizatoarea emisiunii pentru minoritatea ucraineană „Toți împreună”, de la TVR 3 și dna Liudmila Doros de la Radio România Internațional.

Din cele prezentate, putem afirma cu certitudine că ideea de a înălța o catedrală care „să concureze” cu faimoasa Sofia din Constantinopol a fost o reușită deplină pe care ucrainenii din întreaga lume ar trebui s-o păstreze în inimile lor ca un reper al valorilor inestimabile create de Rusia Kieveană.

Dl lector dr. Ioan Herbil în timpul susținerii comunicării

s-a trezit în mijlocul unei crize provocate de cneji în lupta lor pentru tronul kievean. Timp de secole, aceasta s-a aflat în paragină, dărăpănată, deschisă vânturilor și dezastrelor.

Aspect din sală

Renașterea Sofiei a cunoscut mai multe etape. Primul care început munca de restaurare a fost mitropolitul Kievului, Petru Movilă, în 1633. Cea de-a doua renaștere a avut loc la sfârșitul secolului al XVII-lea, când Ivan Mazepa a devenit hatmanul Ucrainei. Atunci a fost începută o

lect.univ.dr. Mihaela HERBIL

La data de 19 noiembrie 2011, la Facultatea de Litere din cadrul Universității „Babeș-Bolyai“ din Cluj-Napoca, a avut loc manifestarea dedicată marelui regizor și scriitor Oleksandr Petrovyci Dovjenko, mai exact au fost comemorați 55 de ani de la moartea acestuia.

Evenimentul a fost organizat de

Specializarea limba și literatura ucraineană din cadrul Departamentului de limbi și literaturi slave, cu sprijinul financiar al UUR, filiala Cluj. Printre invitații de seamă care ne-au onorat cu prezența dom-

niilor lor s-au numărat dl prof. univ. dr. Ioan Ardelean, președintele filialei clujene a UUR, dl prof. univ. dr. Onufrie Vințeler, dl prof. univ. dr. Marius I. Oros, dl conf. univ. dr. Dorin Chira, dna conf. univ. dr. Diana Tetean, dna lect. univ. dr. Judit Bartalis, și nu în ultimul rând, organizatorii acestei manifestări, dna lect. univ. dr. Mihaela Herbil și dl lect. univ. dr. Ioan Herbil. În ceea ce-i privește pe studenții care au participat la acest simpozion, trebuie precizat faptul că nu doar tinerii care sunt studenți ai Facultății de Litere, în particular cei ai Specializării limba și literatura ucraineană, ci și etnici ucraineni din cadrul altor facultăți și universități clujene (cum ar fi Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, Universitatea de Medicină și Farmacie, Universitatea Tehnică și Facultatea de Studii Europene) ni s-au alăturat la această manifestare științifică.

În debutul manifestării, a fost susținută comunicarea *Oleksandr Dovjenko - poet al ecranului și al cuvântului* de către semnatara acestui articol. Ideea care a guvernat prezentarea se referea la cine a fost Oleksandr P. Dovjenko și ce însemnătate a avut el în cinematografia ucraineană și cea mondială.

Deseori, supranumit „poet al ecranului și al cuvântului“, Oleksandr Dovjenko a fost, deopotrivă, scriitor, regizor și scenograf, considerat unul dintre cei mai importanți regizori ai cinemato-

grafiei mondiale. Printre cele mai importante filme ale sale se numără: *Вася-реформатор* (*Vasea reformatorul*), *Ягідка кохання* (*Fruetul iubirii*), *Сумка дипломата* (*Vuzunarul diplomatic*), *Звенигора* (*Zvenyhora*); seria sa Trilogia ucraineană, ce cuprinde filmele *Арсенал* (*Arsenalul*), *Земля* (*Pământul*) și *Іван* (*Ivan*), acesta

jenko a surprins pe celuloid *frumosul* și felul în care acesta se naște cum nu a mai făcut-o nimeni până atunci. În filmele sale, trecerea în neființă are o abordare inedită. Am putea spune că moartea nu mai sperie, ci este vorba de o împăcare cu natura, cu Dumnezeu.

Cea de-a doua comunicare, *Два Довженки* (*Doi Dovjenko*), a fost

tatea marelui regizor ucrainean, în cele ce au urmat, după o succintă prezentare a capodoperei cinematografice *Земля* (*Pământul*), făcută de către dl lect. univ. dr. Ioan Herbil, am avut ocazia să vizionăm filmul amintit. Astfel, am aflat că premiera peliculei a avut loc la data de 8 aprilie 1930, la Kiev. În 1958, la Festivalul

Internațional de la Bruxelles a fost considerat unul dintre cele mai frumoase 12 filme „ale tuturor timpurilor și popoarelor“. La Berlin, premiera filmului a fost urmată de 48 de articole elogi-

oase la adresa regizorului acestuia, iar la Veneția, italienii l-au supranumit pe Dovjenko „Homer al cinematografiei“. Deși s-a bucurat de un succes răsunător în Europa, filmul a fost interzis în Ucraina chiar la câteva zile de la premieră pe motiv că „era prea naturalist și reprezenta un atentat la obiceiuri“. În onoarea sa, studiourile de film din Kiev au fost denumite „Studiourile de film Dovjenko“. Totodată, dorim să precizăm faptul că atât la Institutul de Regie din Kiev, cât și la cel din Moscova, există cursuri speciale la care se studiază specificul caracterului inovator al regizorului Dovjenko, acesta devenind un model în domeniu.

În încheierea manifestării, după vizionarea filmului și audierea comunicărilor, nutrim speranța că cei prezenți au fost în asentimen-

Oleksandr Petrovyci Dovjenko, comemorat la Cluj-Napoca

din urmă premiat la Festivalul Internațional de Film de la Veneția. Filmul *Щорс* (*Șciors*) a

prezentată de dna lect. univ. dr. Mihaela Herbil. Prin comunicarea dnei Herbil a fost relevat faptul că

Prezidiul manifestării: prof. univ. dr. Ioan Ardelean și lect. univ. dr. Ioan Herbil

primit premiul Stalin, iar opt ani mai târziu filmul *Мічурін* (*Miciurin*) a obținut același premiu.

Prin inovația adusă în domeniul regiei și al scenariului, Dovjenko face parte din seria de fondatori ai celei de-a șaptea arte - cinematografia. Prin contribuția sa, el este unul dintre cei care au pus bazele, relativ spus, noului gen al artei (cinematografia având doar 70 de ani pe atunci), deschizând drumuri noi în dezvoltarea cinematografului ucrainene. Filmele sale au fost considerate, uneori, cu prea multă lejeritate, propagandă sovietică de bun gust. Cu toate acestea, Dov-

Jovjenko-artistul s-a exprimat plenar în filmele sale, cu precădere în *Arsenalul*, *Pământul* și *Zvenyhora*, pe când Dovjenko-omul transpare din Jurnalul său, ca o inestimabilă mărturie a sensibilității autorului. Pe de altă parte, povestirea cinematografică *Зачарована Дес-*

Lect. univ. dr. Mihaela Herbil, în timpul susținerii comunicării

Aspect din sală

на (Desna fermecată) nu este altceva decât o nuanțare și-n același timp o potențare a laturii personalității regizorului, exprimate în Jurnalul.

Întrucât evenimentul a urmărit să creioneze personali-

tul lui O.P. Dovjenko exprimat în mottoul: „Dacă e nevoie să aleg între adevăr și frumos, voi alege frumosul. Acesta cuprinde o existență mai vastă, mai adâncă, decât adevărul gol“ (*Jurnalul*, 30 aprilie 1944).

Narcisa SEMENIUC,
studentă a Facultății de
Litere, Specializarea
limba și literatura
ucraineană, anul II

Articolul de față, cu un titlu «încărcat» de profunde trăiri sufletești, «decupat» din jurnalul intim al Olhăi Kobyleanska, față de tot ceea ce se întreprinde la noi în planul popularizării personalității sale, se vrea a fi o subliniere în plus a faptului că în Bucovina de Sud a trăit și creat o eminentă scriitoare ucraineană, se vrea, apoi, a fi o relevare a unui interesant și surprinzător fenomen, și anume că în Vatra Moldoviței, la Gura Humorului, Câmpulung Moldovenesc și în alte așezări ale acestei zone de nord a țării noastre sau, cum scria Mihail Sadoveanu, în Țara de Sus «în care nu se întâmplă nimic», spre sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul celui de al XX-lea, în sfera intelectualității se

purtau la un nivel destul de ridicat elevate discuții privind problematica literaturilor europene, ceea ce ar putea constitui un exemplu și un imbold pentru intelectualitatea contemporană a acestor locuri (și nu numai) de a continua, în condițiile secolului al XXI-lea, tradiția

inaugurată de predecesori, cu deschideri și posibilități incomparabil mai mari.

Din cercul frecventat de tânăra Olha Kobyleanska, făcea parte familia sa, rudele apropiate și mai îndepărtate, prietenii și cunoștințele lor, reprezentanți ai intelectualității ucrainene, dar și germane, preponderant tehnice, din sânul căreia câte cineva, fără niciun fel de complexe, se avânta în abordarea unor probleme sociale și oglindirea lor în literatura beletristică, cum ar fi actuala pe atunci problemă a emancipării femeii.

În jurnalul scriitoarei întâlnim nume mari ale literaturii europene, precum Friedrich Spielhagen (1829-1911), Gottfried Keller (1819-1890), Friedrich Nietzsche (1814-1900), Jens Peter Jakobsen (1847-1885), Knut Hamsun (1859-1952), Edvard Brandes (1847-1931), Konrad Ferdinand Meyer (1825-1898), Heinrich Heine (1797-1856), George Sand (1804-1876) ș.a. O deosebită preferință, în perioada de început a activității sale literare, Olha Kobyleanska a manifestat pentru scriitoarea germană Eugenie Marlitt (John) (1825-1887), una dintre cele mai populare autoare de romane de divertisment pentru femei (Frauen-Unterhaltungs-Roman), din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Toate eroinele sale îi seamănă în foarte multe privințe (după cum aspectele autobiografice se vor răsfrânge și în operele Olhăi Kobyleanska). Subiectele romanelor sale reprezintă diverse variante ale basmelor populare despre Cenușăreasă (Aschenbrödel). Ca predecesoare a mișcării de emancipare a femeii, Marlitt prin opera sa a militat împotriva prejudecăților convenționalismului aristocratic privind independența femeii în genere sau a guvernantei, a femeii de companie, a artistei. Grație subiectelor interesante, a compoziției și stilului romanelor sale, Marlitt a dobândit un mare număr de admiratoare, care îi scriau, unele chiar din afara granițelor Germaniei. Fermecat de scrierile ei, și Kobyleanska la vârsta de 21 de ani îi adresa scrisori pasionante, numind-o, într-una dintre autobiografiile sale, drept «povestitoare germană formatoare». Din fascinanta influență a scriitoarei Marlitt, corelată cu psihologia și destinul personal al Olhăi Kobyleanska derivă, pare-se, «cheia» relevării fundamentalei trăsături a unei părți dintre scrierile sale din tinerețe, și anume compensarea prin ficțiune literară a «golului» sufletesc personal. «Nu doresc să mă mărit, se confesează ea în jurnalul intim, ca să am liniște, totodată însă aș vrea să mă mărit ca să fiu fericită». «Sunt cea mai fericită, când pot s-o citec (pe Marlitt - I.R.) din nou. Am recitat operele sale de patru ori, de cinci ori, și cu fiecare lectură mi s-au părut tot mai frumoase».

Aflându-se, în urma unei excursii cu grupul de tineri, călare, pe Rarău, într-o «dispoziție cumva neobișnuită», notează Kobyleanska în jurnal, i-a apărut dorința «de a scrie o nuvelă, în care să (se) alinieze (Eugeniei) Marlitt», alegând «ca prototip pe Dmytrunio», care «(ii) adresa complimente».

În al doilea rând, împrejurimile Câmpulungului Moldovenesc reprezintă spațiul în care se desfășoară acțiunea multor opere ale Olhăi Kobyleanska, iar

localizarea topografică a acțiunilor se află într-o legătură organică cu aspectul prototipic al personajelor, în creionarea cărora, cum mărturisește autoarea însăși, au fost «incorporate» multe elemente cu caracter autobiografic, evident, nu la modul linear-simplist, ci printr-o transfigurare artistică. De aceea, deosebit de interesantă din punct de vedere exegetic ar fi relevarea «temeliei» operelor sale, alcătuite din cele trăite de ea, din «suferințele» sale (când nutrea ardent o iubire profundă și adevărată, iar nemiloasa soartă nu-i satisfăcea această dorință), din observațiile culese din viața semenilor, și aprecierea, în final, a modului cum anume toate acestea sunt întruchipate la modul artistic în operele sale, urmărindu-

«Vatra Moldoviței îmi va rămâne în suflet ca un minunat tablou și mândria mea»

se în mod special «doza» și modalitatea «topirii» notelor autobiografice în configurația și destinul personajelor, în mesajul și finalitatea actului beletristic.

Grăitoare din acest punct de vedere ni se pare mărturisirea scriitoarei din jurnalul ei intim, luată drept titlu pentru articolul de față. De ce anume atât de adânc îi va rămâne în suflet Vatra Moldoviței? Mai mult ca sigur, deoarece acolo ea, o tânără scriitoare de 22 de ani, aflându-se într-o vizită de prietenie la familia Dobjanski, l-a cunoscut pe inginerul petrolist de origine germană, Ernest Sergler, despre care pe 8 iunie 1885 notează în jurnalul ei că «nici-când (n-a) văzut un asemenea bărbat (...). Este frumos și puternic, e o adevărată plăcere să-l privești. (...) Mă pasiona (...). Mi s-a părut atât de frumos, de parcă m-aș fi îmbătat». Până atunci tânăra Kobyleanska a avut și alte simpatii, pe Ghenio, de pildă, despre care scrie: «Se poate oare compara cu Sergler!», care «nicicum (nu-i) iese din cap», deoarece a fermecat-o «statura lui mândră și energică». Pe data de 23 august a aceluiași an, ea notează în jurnal: «Poimăine avem de mers la Vatra Moldoviței, la familia Dobjanski (...), sunt bucuroasă că acolo se vor afla Oles și Sergler». «Deși la precedentă vizită, se confesează ea tot acolo, cu Sergler am dansat destul de puțin și nu am discutat aproape deloc, cât de curat și profund l-am iubit în seara aceea. Cât de delicat și deschis este el și câtă gelozie trezește în mine». Cum în «romanele de dragoste» despărțirea este nelipsită, aceasta o afectează și pe Kobyleanska: «Măine el va pleca... Faptul acesta m-a silit brusc să judec treaz: așa trebuie să fie, omului îi este dat ca mereu să-și ia rămas bun de la fericirea și clipele sale plăcute». Prin despărțire însă, o iubire adevărată devine mai puternică. Astfel că, peste un an (27 octombrie 1886), tânăra scriitoare de 23 de ani, notează: «Jeri a fost ziua mea de naștere, abia azi m-am întors de la Vanda Dobjanski din Vatra Moldoviței. Cum s-au scurs zilele și care au fost relațiile mele cu Sergler?... (...) Din nou mi-a atras atenția minunata sa «coamă» și înalta lui frunte dalbă... Amândoi am fost puțin emoționați (...), el a fost extrem de atent cu mine (...). Of, cât de plăcut ne simțeam!- neîndrăznind să ne privim în ochi... (...) Încheindu-mi interpretarea (melodiei la pian - I.R.), intrarăm amândoi într-o cameră luminată, și când m-am uitat în ochii lui, parcă m-a străpuns curentul electric».

Cum reiese din mărturisile consemnate în jurnal, dragostea Olhăi Kobyleanska pentru Sergler devine din ce în ce mai puternică. Rămânând într-una din zile la Câmpulung, ea notează în jurnalul intim: «Oare la Vatra Moldoviței, când oaspeții cinează, Sergler (o) așteaptă?» și «Cine anume șade pe locul (ei)?». Recitind, însingurată, rândurile «despre prima întâlnire cu Sergler», ea se compară cu bradul (*brad* în ucr. = de genul feminin) singuratic de pe culme, care «întinzându-și, mândrit, «brațele» spre cer sau, poate, spre vale, cere îndurător de la oamenii iubire». Profundele sale trăiri sufletești dobândesc un pronunțat dramatism al imposibilității satisfacerii dorinței grație unei zugrăviri splendide (emi-

namente romantice) a întâmplării nocturne care, întâmplător, reeditează întrucâtva ireconciliabilul conflict din poemul lui M. Eminescu «Luceafărul» (imposibilitatea iubirii unei muritoare cu un nemuritor): auzind «implorarea *bradului*, astrul nopții (în ucr., *luna - місяць* = genul masculin), palid, se ridică deasupra muntelui acoperit cu pădure, scrutează în tăcere pământul, lungă stradă pustie, pe care (hoinărește ea) îndreptând spre el inima(-i) arsă de iubire. Astrul, poate (o) vede..., inima(-i) tresare mereu, implorând iubirea (...). Gândurile (ei) nu-și găsesc astămpăr, ele zboară spre Sergler, sărutându-i fruntea înaltă, părul. El este acolo (la Vatra Moldoviței - I.R.), stă lângă geam contemplând...

Privirea(-i) cu o nespusă mândrie mereu e-ndreptată într-acolo (spre Vatra Moldoviței - I.R.), sufletu(-i) este plin de el».

Acesta este punctul culminant al trăirilor sufletești și momentul «tranzării» cruciale a relațiilor dintre ei. Deși ea («știe») că dincolo de munte se întinde Vatra Moldoviței (...), adesea (privește)

într-acolo“ și «privirea(-i) obosită îl caută pe...Sergler...» «Sărmanul de el, astrul însă, cât ar dori să coboare pe pământ, dar nu poate, așa că de necaz și-a acoperit fața palidă cu ceață, să nu se vadă lacrimile din ochi...».

În mod inevitabil, încep să apară împrejurările în care Sergler...ba n-o mai observă, ba i se adresează cu indiferență, astfel că în cele din urmă tânăra de 24 de ani conștientizează cu amărăciune nedoritul deznodământ al relației lor: «Mie nu-mi trebuie nimic, doar puțină iubire, ca să mă desfăț... Ea nu va dura mult, doar câteva zile, și arzătoarele-mi gânduri vor atinge sfârșitul, devenind *tempi passati*. Este inutil să repet cum îl cheamă și să-l mai descriu, voi arăta doar că este înalt și puternic, cu o frunte mare, buze subțiri și ochi de o culoare *nedefinită* (nu dintr-aceia care o electrizau - I.R.). Toate acestea doar spre amuzamentul ce curând se va sfârși».

Deznodământul «romanului de dragoste» îl găsim «tradus» tranșant, rațional și pe un ton glacial-implacabil în confesiunea notată pe 27.XII.1888: «Curios că și pe Natalia, de asemenea, toți o iubesc, această iubire însă niciodată nu durează mult. Același lucru se-ntâmplă și cu mine: la-nceput mă iubesc cu toții, însă foarte repede devin reci».

Din însemnarea intimă privind părerea fratelui ei, Iulian, în legătură cu problema fericirii oamenilor aflăm, pare-se, care este principalul impuls al apariției multor opere ale Olhăi Kobyleanska: „Iulian nu crede că există oameni care nu cunosc fericirea. Eu însă din nou sunt nespuse de nefericită... Întregul meu talent vreau să-l investesc în nuvela «Fără noroc»».

Mărturisirea faptului că, în ciuda profunde sale năzuințe, nimeni nu o iubește, a fost aproape o fermă convingere. Și dacă la Vatra Moldoviței, cum reiese din cele de mai sus, tânăra scriitoare a trăit cu amărăciune, poate, unul din cele mai dramatice *tempi passati* sau iubiri trecătoare (de care ea nu o dată a avut parte și care nu a rămas fără ecou în operele sale), atunci de ce a îndrăgît într-atâta această localitate și de ce a fost atât de mândră de ea? Răspunsul la această întrebare îl găsim în citarea întregului pasaj din care a fost «decupat» titlul articolului: «Vatra Moldoviței îmi va rămâne în suflet ca un minunat tablou și mândria mea, ultima scenă din nuvela «Fără noroc» (o grăitoare aluzie la soarta scriitoarei - I.R.), în care Natalia și Vasyl își unesc destinele pentru vecie», dobândind, adică, ceea ce n-a dobândit tânăra Olha Kobyleanska - propria ei fericire. Într-o astfel de concluzie s-ar putea identifica înclinația scriitoarei de a compensa (după modelul Marlitt) lipsa fericirii personale reale prin diverse întruchipări ale dobândirii ei de către eroinele sale, în cea de a doua «realitate» - estetică, beletristică. Edificatoare în acest sens este mărturisirea scriitoarei referitoare la o abundență prezență a elementelor autobiografice, a sufletului ei într-o operă sau alta.

Ioan REBUȘAPCĂ

Umoristul Mihai Traista iese la rampă: „Ibovnice cu ochi de Maramureș“

Scriitorul ucrainean Mihai Traista (n.1965) se află în plină putere de creație fiind o personalitate polivalentă: poet, prozator, dramaturg, publicist, jurnalist și ilustrator, om de mare sensibilitate și profesionalism care își cizelează și ilustrează opera cu grijă, având în vedere marea masă de cititori cărora li se adresează.

Mihai Traista prin experiența sa de peste patru decenii, s-a produs ca scriitor de expresie ucraineană cu o zestre literară demnă de admirație.

Prima carte „Simfonia ierbii de mătase“ (2001) dezvăluie o voce lirică inconfundabilă, cu o sensibilitate delicată a unui contemplativ profund, ce vibrează la unison cu tot ce fremătă în jurul său, rămânând vrăjit în fața spectacolului unic al naturii.

Alte trei volume de proză scurtă „Dimineți azurii“ (2004), „Nu da crezare ochilor tăi“ (2009) și „Puntea“ (2010) îl remarcă pe autor ca un fin observator al vieții de toate zilele și un portretist care discerne în văzul tuturor binele de rău, prostia de inteligență, demnitatea de servilism etc. apelând la mijloacele cele mai eficiente, ce le posedă - *umorul*. Astfel în demersul său apelează la haz de necaz, persiflare și autopersiflare, dar mai ales, la disimulare, lăsând la un moment dat personajul să se descopere singur prin faptele sale, sau chiar prin sinceritate verbală, cum i se întâmplă, de pildă, eroului său Firișceac, un bătrân hâtru, care face pe mucalitul, când, de fapt, este un depozit de inteligență populară, huțulă, de invidiat (vezi „Pătărăniile unchiului Firișceac“) din volumul „Nu da crezare ochilor tăi“ și „Noile pătărăni ale unchiului Firișceac“ din volumul „Puntea“ în limba ucraineană.

Aceste volume mai conțin și povestiri dramatice din viața de toate zilele a contemporanilor săi sau din vremea războiului, calvarul secolului trecut. Trebuie semnalat că Mihai Traista, umorist înăscut, și când narează subiecte dramatice strecoară note de umor izvorâte deseori din limbajul țărănesc al eroilor săi din Verhorivna, care nu se plâng de necazuri asemenea lui Ilie Moromete, care nu avea timp să bolească.

Din acest punct de vedere excelează o nouă carte a scriitorului de nuvele, „Suflet de huțul“ (2008), ce merită a fi tradusă în limba română (de autorul însuși, care traduce impecabil în dialectul huțul!) prin ținuta sa de echilibru clasic, ea apropiindu-se de proza lui Ioan Slavici, tot ardelean, mai ales prin nuvela „Cinstea hoților de cai“, care se apropie de capodopera șirianului „Moara cu noroc“. Diferența între cele două nuvele constă în modul de abordare a aceleiași teme. La Slavici e vorba de dezumanizarea omului sub puterea banului, iar la Mihai Traista, dimpotrivă, aflăm că indiferent de împrejurări ale vieții trebuie salvată demnitatea umană, la modul creștin, în ultimă instanță, prin pocăință sau călugărire. Ca și nuvela lui Slavici, aceasta se caracterizează prin dinamismul acțiunii, conflicte și caractere puternice, demne de un scenariu cinematografic și o ecranizare pe măsură, aidoma modelului său clasic, mai ales că nuvela sa este cinematografică prin excelență, prezintă caractere puternice, ce înfruntă moartea și vicisitudinile vieții cu stoicismul demn de adevărate suflete huțule.

Preocupat de frumusețea spirituală a omului, pe care o cultivă și o apără cu prețul demnității, dar și al hazului de necaz, asemenea lui Păcală, atenția lui Mihai Traista se îndreaptă, cum e

firesc, și asupra copiilor cărora le dedică un volum special „Pe cărări de mălin“ (2009) cu povestiri, povești și eroi ce se regăsesc zilnic printre noi, cu dăruirea și zburdălnicia lor, împlinirile și neajunsurile lor, visurile de viitor.

În sfârșit, prolificul scriitor ucrainean, cu o anvergură atotcuprinzătoare, a scos recent de sub tipar frumoasa carte în limba română „Ibovnice cu ochi de Maramureș“ (2010) de proză umoristică și teatru - o comedie de moravuri ușoare, incitantă prin titlul ce-l poartă volumul.

M. Traista iese la rampă la propriu și la figurat, întrucât această carte este un debut în literatura română, dar și un debut pe scenele românești.

Comedia în trei acte, cu doar șase personaje se caracterizează printr-o țesătură fină și neașteptată a intrigilor din cauza relațiilor extraconjugale „moderne“ din unele familii. Fiind distribuită la Teatrul de Stat „Eugen Ionescu“ din Slatina piesa s-a bucurat de succes mai în toată Oltenia (Slatina, Râmnicu Vâlcea, Craiova etc.) fiind o comedie pe gustul publicului.

Noua carte de proză scurtă și teatru ia naștere, de fapt, prin transpunerea unor personaje și situații din proza ucraineană. Asistăm la întâmplări și dialoguri savuroase între bătrânul hâtru Fedea (alias Firișceac) cu consătenii săi în frunte cu primarul și preotul, gestionari evrei, pădurari etc., care pierd fără drept de apel din cauza inconsistenței mintale. Astfel, în numai câteva schițe „cu binoclul militar“ al lui Fedea lumea rămâne perplexă văzând că nu se poate tăinui nimic. Unchiul Fedea supraveghează zi și noapte, de la distanță, tot ce se întâmplă în sat (speculând gura satului) și-i lovește pe adversari cu armele lor, câștigând mici peșcheșuri și bună dispoziție, râdea de nu mai putea. Tocmai schițele cu binoclu oferă mobilul comediei „Ibovnice cu ochi de Maramureș“ cu neveste frumoase, dar necredincioase, exact ca și bărbații lor, toți căutând fericirea în afara patului conjugal. Singurul bărbat cinstit, deși încoronat, descoperă jocurile ascunse și rușinoase la care se pretau ibovnicile și ibovnicii câștigând pălincă, obiecte de valoare, lemne și bani în schimbul tăcerii, dar pentru a se salva de amenințări, protagoniștii se trădează singuri.

Neprevăzutul, căderea în derizoriu, plata oalelor sparte și evitarea încornorării, inclusiv amenințările, teama de moarte, împăcarea și acceptarea adevărului final rușinos, dau comediei un farmec aparte stârnind la tot pasul haz în cascade. Din păcate, dezvăluie și un sentiment amar de rușine detestabilă pentru terfelirea relațiilor sfinte în familie pe care autorul le apără prin mesajul său.

Cartea mai conține într-o traducere savuroasă „Amintiri din epoca de mămăligă“- comuniste, utile pentru informarea tineretului privind îndobitocirea populației de altă dată.

Noua carte a lui M. Traista „Ibovnice cu ochi de Maramureș“ se recomandă cititorului român drept o creație de succes cu schițe umoristice reușite și o comedie de moravuri actuală, bazate pe subiecte incitante, dialog și limbaj savuros, cu quiproquouri și jocuri ale neprevăzutului. „Trăistaria“, cum se exprimă în prefață Silvia Zabarcencu, ar putea fi un ținut literar și un punct de reper în literaturile ucraineană și română.

Ioan CHIDEȘCIUC

Iriși de gheață

Se dedică fetiței mele F.

Știu că ai plâns – fulgii-mi jeleau printre vene,
Țurțuri din ochi se schimbau în zefir,
Vrut-am sa strig, să-ți scot flori din troiene,
Caii cu troici îmi zburdau prin simțiri...

Mare Alcoor, cu cristale de gheață
Se aprindea-n candela de la fereastra ta,
Floarea de crin se trezea iar la viață,
A lacrimii șoaptă-n iriși înfloarea.

Știu că ai plâns, cerul scruta din petale,
Lacrimi înalte – sfânt imn din Efes,
S-așterneau în pridvorul privirilor tale,
Și era clipa înaltă, nu vorbe spuse-n eres.

Știu că vei plânge, căci iarna-i aproape,
În fiecă clipă din albul altar,
Vino și stai în veșmântu-mi de ape,
Roiul de gânduri printre stele-mi presari!..

Pablo Romaniuc

Sfântul Nicolaie, Crăciun și Anul Nou pe stil vechi la Micula

Sărbătorile de iarnă au fost marcate, la Micula, printr-un program cultural de colinde și recitări de poezii în limba ucraineană, pregătite de profesoara Nadia Corsuc și educatoarea Adriana Horvat, ajutate de Loredana Morar și Georgeta Igoz.

Programul prezentat de copii a fost deosebit de frumos din care reies clar progresele înregistrate de ei în învățarea limbii ucrainene. Bineînțeles că pentru acest merit, copiii nu au fost uitați de Moș Nicolaie care a venit cu multe daruri.

De menționat faptul că la acest eveniment s-au adunat, poate pentru prima dată, pe lângă copii, și părinții acestora, într-un număr de aproximativ 200 de persoane, Căminul Cultural din Micula fiind arhiplin.

A luat cuvântul dl Mihai Macioca care a felicitat copiii, părinții acestora, cadrele didactice, conducerea primăriei și a școlii pentru ajutorul acordat în buna funcționare a învățământului în limba ucraineană.

În mod deosebit s-au adus mulțumiri profesoarei de limba ucraineană, Nadia Corsuc, care a dat dovadă de multă răbdare și preocupare deosebită pentru a-i învăța și instrui pe acești copii la un nivel superior, la fel și educatoarei Adriana Horvat care s-a preocupat și se preocupă de preșcolari.

Tot cu acest prilej s-a adus la cunoștință părinților, copiilor și a colegilor de la școală faptul că Nadia Corsuc își termină misiunea de profesoară la această școală, fiind înlocuită cu altă profesoară care, între timp, a și fost numită pe post. Este vorba de Nicoleta Teaci.

Au mai luat cuvântul primarul comunei Micula, dl Doboș Ștefan, și directorul școlii, care, la rândul lor, au apreciat activitatea depusă de cadrele didactice ce pregătesc copiii la limba ucraineană, evidențiind progresul în educarea și pregătirea acestor copii.

Domnul Mihai Macioca a scos în evidență contribuția organizației UUR din Micula și a președintelui acesteia, Buciuta Vasile.

Din partea părinților acestor copii, profesoara Nadia Corsuc a primit drept mulțumire multe buchete de flori.

Acest eveniment a fost popularizat și în presa locală din județul Satu Mare.

Mihai MACIOCA

Viața lui Taras Șevcenko

(Urmare din numărul 205/206)

Locuitorii din Kyrlylvka nu aveau moștenit dreptul de folosință asupra pământului arabil: administrația moșiei repartiza fiecărui iobag doar cât să cultive; nu aveau de asemenea nici pădure repartizată pentru nevoile lor: pentru fiecare lemn, pentru fiecare căruță de vreascuri, trebuiau să-i muncească boierului. Conform prevederilor legale, fiecare iobag trebuia să facă săptămînal trei zile de corvoadă pentru boier, în fapt însă această normă a încetat de mult să existe: a fost înlocuită cu norme de muncă efectuată - număr de snopi legați, număr de care transportate, măsuri de grăunțe măcinate etc., iar acele norme erau mai mari decât o zi de muncă. În afara acelor, chipurile, trei zile obligatorii, mai trebuiau făcute tot felul de „munci suplimentare“, „clăci“, „corvoade“, „treburi casnice“, „treburi femeiești“ ș.a., iar la Kyrlylvka toate acestea au fost special consfințite ca tradiție de către noii săi moșieri și administratori. Muncind din greu la boier, părinții lui Taras erau nevoiți să mai lucreze și peticul de pământ atribuit lor pentru subzistență. Dar mai trebuiau să se îmbrace pe sine și pe cei șase copii ai lor și să plătească dările către stat. Viața lor era grea, lipsită de bucurii și nu se întrezărea nicio speranță!

Despre faptul că locuitorii din Kyrlylvka, supuși nepotului lui Potiomkin, duceau o viață foarte grea vorbesc numeroasele documente de arhivă. Aflăm din ele că iobagii lui Engelhardt fugeau tot mai des din Kerelivka, fugeau de sărăcie și de munci grele, iar unii dintre ei nu se întorceau acasă cu anii. Mai aflăm din ele și cum își băteau joc de ei administratorii boierești, cum în urma „severității exagerate“ față de săteni, severitate pe care o cereau administratorii și din partea ajutoarelor lor - vătafii sătești și paznicii de câmp -, destui iobagi erau bătuti cu vergile, iar unii chiar uciși în bătaie. Astfel de fapte au avut loc până târziu în anii 40, adică până atunci când administrația ținutului a normalizat cât de cât relațiile dintre moșieri și iobagi, când au fost emise unele înlesniri în favoarea țăranilor. Însă pe vremea copilăriei lui Taras era mult mai rău: samavolnicia boierului era unica lege.

Dar până să fie Taras conștient de cumplita realitate a iobăgiei, băiatul a avut și ani de copilărie lipsită de griji. Casa familiei Șevcenko se afla la marginea satului. Sărăcăcioasă și veche, cu „acoperiș de paie și horn negru“, era „văruiată de jur-împrejur“. În fața casei se afla stratul de flori al Katrei, sora cea mare a lui Taras, la poartă era o răchită bătrână, rămuroasă și cu vârful uscat, iar mai încolo se afla șura. Dincolo de șură era livada, iar din livadă cărarea ducea în grădină, în spatele căreia, în vale, susura abia auzit „un pârâiaș mărginit de răchite și călini și acoperit de frunze mari de brusture de un verde închis“. În

acest pârâiaș se scălda micul Taras, în acea „luxuriantă“ livadă adormea adesea și avea „un somn într-adevăr fără griji“. Când mama lui era la muncă la boier sau pe ogorul său, de Taras avea grijă „neuitata lui soră“ Kateryna, „răbdătoarea și blânda lui dădacă“ mai mare cu opt ani decât el. Sunt propriile lui amintiri despre casa părintească și primii ani ai copilăriei. Băiatul era vioi, neastâmpărat. Nu era ușor să ai grija lui: ba se apuca să mănânce pământ, ba fugea din sat. Dar îngrijirea surorii se termină curând: când Taras abia împlinise cinci ani, a venit pe lume Marusea, care avea nevoie de și mai multă îngrijire, pentru că era oarbă.

Între trăirile primei copilării, care s-au încrustat puternic în sufletul viitorului poet, era una foarte luminoasă, întărită mai apoi de alte amintiri și sentimente: este vorba despre dragostea curată pe care i-o purta fetiței din vecini de-o seamă cu el - micuța și cărlionțata Oksana Kovalenko. Oksana și Taras s-au jucat împreună de mici copii și s-au „iubit“, iar după aceea s-au și îndrăgostit unul de celălalt. Paginile romanului lor copilăresc le vom răsfoi ceva mai târziu, iar deocamdată Taras a împlinit opt ani, noi privim această pereche cu ochii mamelor lor, care, uitându-se la joaca odraslelor, vorbesc în glumă despre căsătoria lor:

*Cândva crescurăm împreună
Și ne-am iubit cu voie bună,
Iar mamele privind la noi
Ne și vedeau la cununie...*

(Trad. Victor Tulbure, 1990)

Taras a crescut, ca majoritatea copiilor din sat, doar în grija lui Dumnezeu, dar încă de mic se deosebea de cei de-o vârstă cu el prin aptitudinile sale. A învățat să modeleze din lut „ocarine, ciocârlii“, se pricepea să facă din țevă de soc pocnitori și țășnitori și mereu desena câte ceva cu cărbune sau cu cretă, unde se nimerea - pe pereți, pe garduri. Era curios și se interesa de toate, voia să știe tot și începu de timpuriu să colinde cu gândul în lumea fanteziei. Tot astâmpărându-și curiozitatea, află odată că Pământul se sprijină pe „stâlpi de fier“. Își propuse să vadă acei „stâlpi de fier“ și plecă să-i caute. Îndepărtându-se câteva verste de sat, se urcă în vârful unui „deal negru“ ca să privească în jur, dar nu văzu decât două sate; pe băiatul rătăcit îl aduseră înapoi la Kyrlylvka niște căruțași pe care-i întâlnise, dar el își puse în gând că a doua zi să plece iar în căutarea acelor „stâlpi“. Îi plăcea să-i asculte pe cei mari spunând povești sau cântând cântece. Avea o ținere de minte extraordinară și memora dintre acele cântece „mulțime fără număr“. Profunda sensibilitate și memoria bună îi deschideau altă lume tainică a fanteziei, o lume neobișnuită de chipuri și întâmplări, o lume tot mai largă și diversă. Hrytko Șevcenko, tatăl lui Taras, era un om deștept și știutor de carte. În timpul sărbătorilor - probabil, mai ales în lunile de iarnă -, citea cu voce tare din Minei. În Ucraina, această carte era foarte populară între oamenii care știau să citească. Pentru băiatul sensibil, ascultarea unor povestiri, scrise într-o limbă bisericească solemnă, despre sfinții mucenici care, fără să șovăie, își dădeau viața pentru credința în Hristos, despre fapte evanghelice, împodobite cu florile poeziei vii ale motivelor populare apocrife, se deschidea o lume veche, o lume îndepărtată, dar plină de întâmplări înspăimântătoare și de minuni, precum și de tulburătoare chipuri, iluminate de frumusețe morală - lumea eroicelor lupte. Dar, în afara acelei cărți tipărite, în care se aflau atâtea lucruri interesante despre lupta din vechime a „dumnezeieștilor

strategi“ pentru credința și adevărul lui Hristos, Taras mai avea o a doua carte, poate chiar și mai interesantă, despre foarte recenta luptă care de curând a însângerat toate împrejurimile Kyrlylvicii lui natale, ba chiar și însăși Kyrlylvka. Acea carte vie erau povestirile bătrânului său bunic Ivan despre așa-numita „Koliivșcina“, despre sângeroasa răscoală a țăranilor iobagi din 1768 împotriva magnaților polonezi. Bunicul Ivan fusese el însuși participant al acelor evenimente. „Vechi de zile“, el era fizic încă în putere. Când avea Taras 6 ani, bunicul lui se însură pentru a treia oară și avea în jur de 80 de ani. Despre aceste povestiri ale bunicului a amintit Șevcenko mai târziu într-un episod din poemul *Haidamacii* și această amintire ilustrează strălucit o pagină importantă din copilăria poetului:

*Mi-amintesc cum, seara, vinuri bând sub lună
Cu vecinii noștri sau trăgând tabac,
Îl ruga tăicuțul pe bunic să spună
Despre Koliivșcina, despre Zalizneak,
Despre Honta care îngrozea poleacul...
Scăpăra bunicul ochi bătrâni ca veacul
Și-ncepea povestea-n vorba lui domoală...*

*Îl plângeau pe ctitor. Nenorocu-i crunt.
Lăcrimam eu însumi, nimeni să nu știe
Că pe după sobă plânge-un prunc mărunt...*

(Trad. Victor Tulbure, 1990)

Fiind încă foarte mic, Taras percepea atât de profund ceea ce auzea și suferea pentru durerile și tragediile oamenilor. Sensibil și receptiv, purta încă de pe atunci în suflet compasiunea - proprie nu oricui, iar unora chiar străină - față de cei nedreptățiți. Asculta îndurerat povestirile despre trecutul poporului său, despre durerile lui de veacuri, despre nedreptățile istoriei. Dar el mai avea încă o carte, la fel de accesibilă tuturor, dar nu de către toți înțeleasă la fel, o carte în același timp nescrisă și de nicio cenzură ciuntită - această carte e *cântecul ucrainean*. Lipsit de o conducere națională, trădat de propriile vârfuri, care „pentru nenorocita râvnă“ au deznaționalizat ambele maluri ale Niprului, înfeudat și neavând posibilitatea să se dezvolte normal și să creeze valori culturale, poporul ucrainean și-a păstrat toate comorile sale seculare în cântece. El a cântat despre trecutul său, mai îndepărtat și mai apropiat, a cântat și despre prezentul greu și insuportabil. În cântec și-a păstrat el și idealurile sale politice și etice. Cu el pe buze se ducea la urâta lui muncă, în el își vărsa durerile și jalea, cu el se mângâia și cu el se bucura, cu el își împodobeau sărbătorile. În aceste cântece, ca ideal al orânduiri politice, reînvia căzăcimea desființată cu o sută de ani în urmă, o căzăcime idealizată și cu atât mai ispititoare. Cândva, țăranii ucraineni își legaseră speranțele de eliberare, de dobândire de drepturi politice tocmai de o „înrolare“ generală în căzăcime. Iobagii n-au încetat să viseze la revenirea epocii cazacilor nici atunci când Taras era mic. În imagini poetice, în cântecele sale, poporul aprecia și compara fosta stăpânire magnato-nobiliară a Poloniei feudale cu actuala stăpânire nobiliar-moșierească a monarhiei rusești:

*Venise un nor negru și a venit și unul
cenușiu,
A fost, a fost cândva Polonia și-acuma e
Rusia, eu știu.
(Trad. mea, C. Ir.)*

(Continuare în numărul următor)

Traducere de Corneliu IROD

Discursul președintelui Ucrainei, Viktor Ianukovyci, la adunarea solemnă prilejuită de Ziua Unirii și Libertății Ucrainei

Stimați concetățeni,

Sărbătorim astăzi Ziua Unirii și Libertății Ucrainei.

Acestea sunt valori inseparabile care, încă de pe vremea Rusiei Kievene, constituiau baza ideii naționale ucrainene.

Tot din încrederea în forța libertății și unității izvorăște visul marelui Cobzar privind „propriul adevăr, și forță, și libertate” în viitorul stat ucrainean. Această încredere a ajutat Ucraina să nu piară în focul războaielor și al represiunilor. Și, desigur, Dumnezeu a voit ca soarta acestui vis, dobândit prin eforturile tuturor generațiilor de ucraineni, să se afle, astăzi, în mâinile noastre. Și ca de noi să depindă în mare măsură pe ce piscuri se va ridica Ucraina în secolul al XXI-lea, cât de puternică va fi încrederea în dreptul lor de a exista pe acest pământ în actuala lume complexă și globalizată pe care o vom transmite urmașilor.

Această responsabilitate cere multă muncă și o privire corectă asupra provocărilor care stau în fața statului și a poporului.

Iar adevărul constă în faptul că Ucraina liberă și unită poate exista doar dacă va fi un stat democratic european, dezvoltat din punct de vedere economic și umanitar, un stat în care fiecare cetățean se simte liber și apărut.

Drumul nostru spre Europa nu este posibil fără reforme fundamentale. Noi am inițiat procesul de modernizare sistemică a țării. În ultimii doi ani, am reușit să scădem inflația, să menținem o creștere economică destul de substanțială, să reducem deficitul bugetar care se ridică la aproape 15%, să culegem, mulțumită lui Dumnezeu, cea mai mare recoltă din toți anii de independență.

2012 este anul Europei în Ucraina. Vom găzdui, și sunt convins cu succes, cu toată ospitalitatea ucraineană tradițională, Campionatul european de fotbal.

Pregătirile pentru acest eveniment sunt, practic, încheiate: au fost construite stadioane, drumuri, hoteluri, aeroporturi. Europa și întreaga lume vor vedea cu alți ochi și vor înțelege Ucraina.

Anul acesta vom încheia Acordul privind liberul schimb și Acordul de asociere cu Uniunea Europeană, vom continua să lucrăm în problema introducerii regimului fără vize.

Vom continua politica noastră de pragmatism național cu partenerii noștri strategici Rusia, Statele Unite ale Americii și China.

Am început o serie de proiecte de infrastructură majore.

În afară de pregătirea pentru Euro-2012 de care am vorbit, am început construcția de centrale electrice eoliene și solare și de linii de tren de mare viteză. Va fi construit un mare terminal de încărcare a gazelor lichefiate pe țărmul Mării Negre.

Aceste proiecte îi vor permite Ucrainei să obțină, în deceniile următoare, unele beneficii și, de asemenea, să facă economii.

Ucraina este nevoită să aplice reforme în condiții externe extrem de nefavorabile.

În primul rând, pe plan mondial continuă să se manifeste criza economică.

În al doilea rând, Ucraina a devenit prizoniera unor acorduri draconice în domeniul gazelor, semnate în 2009 din care cauză suportă pierderi imense, de miliarde.

În al treilea rând, am moștenit o mare datorie externă.

Pot afirma fără exagerare că aceste acorduri, aceste datorii au constituit un pericol real la adresa securității naționale a Ucrainei. Și cei care, indiferent de funcția pe care au deținut-o, au împins Ucraina pe marginea prăpastiei, trebuie să răspundă în fața poporului ucrainean. Căci tocmai această egalitate a tuturor în fața legii, pedepsirea pentru încălcarea ei constituie caracteristici ale unui stat de drept.

Noi am adoptat un pachet de legi privind corupția. Am declarat război acestui fenomen degradant. Și nicio funcție înaltă, nicio protecție politică nu-i vor salva de judecată pe cei care încalcă legea.

Am asigurat cetățenilor noștri, prin lege, accesul la toate informațiile publice.

Este în curs reforma judiciară, s-a adoptat o legislație electorală democratică.

Cu câteva zile în urmă, am înaintat Parlamentului proiectul noului Cod de procedură penală care răspunde standardelor europene.

În continuare, se va trece la reformarea organelor de ordine. Continuă activitatea privind crearea Adunării constituționale și pregătirea pentru reforma constituțională.

Apărarea drepturilor omului este, de asemenea, o componentă indispensabilă a unei țări europene democratice.

Vom întări în mod substanțial activitatea de monitorizare și de control în ceea ce privește investigarea fiecărui caz de încălcare a drepturilor și libertăților omului. O atenție deosebită se va acorda asigurării libertății cuvântului.

De doi ani, puterea din Ucraina acționează în conformitate cu Planul național de reforme anual, care cuprinde prioritățile și sarcinile de bază pentru fiecare dintre schimbările ce au loc.

Puterea din Ucraina are sarcina ca în 2012, fiecare ucrainean să simtă eficiența și rezultatele acțiunilor noastre.

Fiecare ucrainean are dreptul inalienabil la bunăstare.

Voi pretinde Guvernului să acorde cea mai mare atenție asigurării drepturilor sociale și economice ale cetățenilor Ucrainei.

În pofida dificultăților economice pe care le-am amintit trebuie să mărim ajutoarele acordate persoanelor cu venituri mici. Anul acesta, vor primi adaosuri bănești punctuale cadrele didactice, medicii, salariații din cultură, pensionarii, persoanele cu venituri mici.

Vom depune toate eforturile pentru a reduce în continuare nivelul inflației.

Sunt convins că fără o garanție fermă a pro-

tecției sociale a cetățenilor noștri niciun proiect de modernizare nu va fi încununat de succes. Unul dintre obiectivele principale ale politicii statului nostru este promovarea unor reforme sociale, eficiente și chibzuite, degrevate de birocrație.

Asigurarea fermă a protecției sociale a cetățenilor Ucrainei va contribui la creșterea bunăstării lor, la introducerea unor noi standarde de calitate a vieții ucrainenilor.

Nu am nicio îndoială că politica de modernizare și ideea de stat modern dezvoltat îi va uni pe toți cetățenii. Numai în acest fel Ucraina se va putea afirma ca stat puternic și ambițios într-o lume globalizată și complexă ca cea de astăzi.

Sunt foarte conștient de acest țel. Și știu cum să-l ating. Voi acționa cu hotărâre și consecvență.

Dispun de suficientă voință politică pentru a putea transpune treptat în viață visul de veacuri, acela de a edifica o Ucraină independentă puternică.

Suntem oare pregătiți pentru acest demers? Sunt foarte convins că da! Cetățenii noștri au un spirit puternic și știu să învingă. Sunt sigur că avem suficient entuziasm, devotament și putere.

Cred într-o Ucraină unită, dreaptă și independentă în care libertatea omului, drepturile lui sunt valori supreme.

Și Dumnezeu ne va ajuta în această mare și extrem de importantă problemă.

La mulți ani cu prilejul Zilei Unirii și Libertății Ucrainei!

Apelul președintelui Ucrainei cu prilejul Zilei Unirii și Libertății

Dragi concetățeni,

Astăzi, de Ziua Unirii și Libertății Ucrainei, mă adresez Dvs. cu sentimentul unei mari încredere că împreună - puterea și comunitatea - vom putea consolida unitatea poporului nostru. Numai eforturile noastre comune, devotamentul nostru marelui scop - edificarea Ucrainei puternice, sunt garanții ale faptului că Ucraina independentă unită va aparține întotdeauna cercului de state dezvoltate, de perspectivă și influente ale lumii, state în care cetățenii sunt stăpâni ai pământului lor, în care sunt asigurate drepturile și libertățile omului.

Sunt convins că încrederea în aceste valori este împărtășită de cea mai mare parte a societății noastre. Vom merge pe această cale ferm și consecvent. Am încredere în înțelepciunea poporului nostru. Știu că eforturile noastre vor fi încununat de succes.

Vă doresc tuturor pace, înțelegere și unitate.

La mulți ani cu prilejul Zilei Unirii și Libertății, dragi concetățeni!

Pagină realizată de **Ion ROBCIUC**

UCRAINA - mai aproape